DOĞAN KARDEŞ ■ SEÇME ŞİİRLER

Turgut Uyar

Göğe Bakma Durağı

6. baskı

YKY
Yapı Kredi Yayınları

GÖĞE BAKMA DURAĞI

Seçme Şiirler

•

Turgut Uyar

Turgut Uyar'ın
YKY'deki kitapları:

Büyük Saat - Bütün Şiirleri *(2002)*
Korkulu Ustalık - *Şiir Üzerine Yazılar, Söyleşiler, Soruşturmalar, Bir Şiirden (2009)*
"Yitiksiz" (Kitaplarına Girmemiş Şiirleri) *(2010)*

Doğan Kardeş
Göğe Bakma Durağı - Seçme Şiirler *(2008)*

TURGUT UYAR

Göğe Bakma Durağı

Seçme Şiirler

Hazırlayan:
Bedirhan Toprak

YKY
Yapı Kredi Yayınları

Yapı Kredi Yayınları - 2656
Doğan Kardeş Kitaplığı – 208
—ilkgençlik—

Göğe Bakma Durağı / Turgut Uyar
Hazırlayan: Bedirhan Toprak

Düzelti: Filiz Özkan

Kapak tasarımı: Nahide Dikel

Baskı: Pasifik Ofset
Cihangir Mah. Güvercin Cad. No: 3/1
Baha İş Merkezi A Blok Haramidere - Avcılar / İstanbul
Sertifika No: 12027

1. baskı: İstanbul, Mart 2008
6. baskı: İstanbul, Ocak 2012
ISBN 978-975-08-1387-0

© Yapı Kredi Kültür Sanat Yayıncılık Ticaret ve Sanayi A.Ş., 2007
Sertifika No: 12334
Bütün yayın hakları saklıdır.
Kaynak gösterilerek tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında
yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir yolla çoğaltılamaz.

Yapı Kredi Kültür Sanat Yayıncılık Ticaret ve Sanayi A.Ş.
Yapı Kredi Kültür Merkezi
İstiklal Caddesi No. 161 Beyoğlu 34433 İstanbul
Telefon: (0 212) 252 47 00 (pbx) Faks: (0 212) 293 07 23
http://www.ykykultur.com.tr
e-posta: ykykultur@ykykultur.com.tr
İnternet satış adresi: http://alisveris.yapikredi.com.tr

İÇİNDEKİLER

Dünyanın En Güzel Arabistanı Cenneti • 7

Arz-ı Hal • 11
Yalağuz • 13
Turnam, Bir Gün Bırakmıyacağım... • 14
Turnam, Bir Ay Doğar Pasın'dan... • 16
Durmuş, Süt Mavi Gecesine... • 18
Söyle Küçük Saadetini • 19
Geyikli Gece • 20
Tel Cambazının Tel Üstündeki Durumunu Anlatır Şiirdir • 24
Kan Uyku • 25
Eski Kırık Bardaklar • 26
Göğe Bakma Durağı • 27
İki Dalga Katı Arasında Yapacağını Şaşıran Akçaburgazlı Yekta'nın Söylediği Mezmurdur • 28
Atlıkarınca • 30
Çok Üşümek • 32
Kurtarmak Bütün Kaygıları • 33
Islaktı Tütünlerle Sülünler... • 34
Bir Barbar Kendin Tartar Bir Barbar Aşağlarda, • 36
Ay Ölür Yılgınlıktan • 39
Güneşi Bol Ülke • 42
Açıklamalar • 44

Büyük Saat • 48
Hızla Gelişecek Kalbimiz • 51
Biraz Daha • 55
münacat • 59
iyimser bir sonuç'a • 61
sonsuz biçim'e • 62
su yorumcuları'na - I • 63
su yorumcuları'na - II • 64
ne değişir • 65
tomris uyar için bir şiir kurma çalışması • 66
Kavşakta • 67
Güverteden Biri • 69
Acının Tarihi • 71
Kıştan Kalan Soğukluk • 73
Çılgın-Hüzünlü • 76
Bir Şeyle Mukayyetiz Serbest Değiliz Efendim • 78
Bir Süregen İlkbahar • 79
Sonsuz Girişim • 82
Nedense • 85
Acıyor • 86
Nedir Sonsuzdan Bir Önce • 88
Kırlardan Geliyorlar • 89
İhbar (1) • 90
Hazırlandın Diyelim • 91
Bir Gün, Bir Yerde • 92
Sonsuz ve Öbürü • 93
Hiçsizliğe • 94
İlkyaz mı • 95
Aşk İçin • 96

Turgut Uyar Biyografisi • 99
Şiirlerin Yer Aldığı Kitaplar • 107

Dünyanın En Güzel Arabistanı Cenneti

Şiir için, büyük harfle yazılan Şiir için bir mucizedir Turgut Uyar. Öylesine ki, onu kuşağının, hatta toprağının şairleriyle değil, başta "Zebûr" yazarı Dâvut peygamber olmak üzere, bir yanıyla T. S. Eliot, pek çok yanıyla E. E. Cummings ve Fernando Pessoa gibi Şiir'in Büyük Ailesi'ne mensup şairlerle karşılaştırmak gerekir. Gelgelelim, "Turgut Uyar Mucizesi"nin açıklanabilmesi yolunda söz konusu bu karşılaştırma da işe yarar ölçüler getirmez bize; adı üstünde çünkü, "mucize", açıklanabilir bir "şey" değildir, tanık oluruz sadece... ya da "Şiir Dili" denen o müstesnâ seziş, hissediş ve kavrayış'tan yana az da olsa bir nasibimiz varsa eğer, anlayabilme'nin sınırlarına yaklaşabiliriz ancak; ki bunu da *Tütünler Islak* adlı kitabının epigramında "bütün mümkünlerin kıyısında" diyerek gene kendi söyler Turgut Uyar'ın.

"Mucize"nin ilk işareti, ilk kıvılcım, ilk kitap *Arz-ı Hal*'deki "Yalağuz" başlıklı şiirle, özellikle de söz konusu şiirin "Bektaş mayıs böceği kadar yalnızdı", "Tamamda da noksanda da (yalnızdı)", "Papatya gibi yalnızdı, kuşyemi gibi yalnızdı", "İğneden ipliğe işte Bektaş, yapayalağuzdu" dizeleriyle çakar; ama asıl patlamayı, yaratmış olduğu mucizenin tartışılmazlığını (*Türkiyem* adlı kitabının Anadolu'yu keşfeden içeriğiyle Turgut Uyar'ı da bir süreliğine uzaklaştırıp

oyaladıktan sonra) *Dünyanın En Güzel Arabistanı*'yla gerçekleştirir: *Dünyanın En Güzel Arabistanı*'nın bu iklime getirmeye davrandığı, dünya durdukça yegâne "evrensel tema" olarak kalacak o binbir kollu içerik ve o içeriği taşıttığı dil, o güne kadar yazılmış şiirin bilmediği bir dildir... ki Türkiye'de ve dünyada bir benzeri bugüne kadar yazılmamıştır.

Arabistan, (işin içine Mezopotamya'yı da katıp söylersek) tek tanrılı dinlerin dört temel kitabı Tevrat, Zebûr, İncil ve Kur'an'ın "indirildiği", pek çok bakımdan son derece özel bir coğrafyadır; ki, anılan dört kitabın ya da genel olarak tüm dinlerin ortak vaadinin "cennet" olduğunu düşündüğümüzde, Turgut Uyar'ın "Dünyanın En Güzel Arabistanı" adında karar kılmış olması boşuna değildir: Turgut Uyar, *Dünyanın En Güzel Arabistanı*'yla kadîm dinlerin kutsal kitaplarının yanına "kendi" kitabını koymuştur; dili "Dünyanın En Güzel Arabistanı" diye zorlayarak varmış olduğu o şaşırtıcı zincirleme tamlama, yeni ve başka bir "cennet" tasarımından başka bir şey değildir... ki "cehenneme" de ordan bakar, baktırır.

Söz konusu bu cennet tasarımı, olsa olsa Aşk ya da daha genel tanımıyla Sevgi olabilir (ki *Dünyanın En Güzel Arabistanı*'nın "mezmûrlar"ın diline öykünen "Toprak Çömlek Hikâyesi" başlıklı uzun şiirinin ikinci "Ara Parça"sında, bu tasarımın, bu vaadin gerçekleşebilmesinin ipuçlarını da verir Turgut Uyar: "Kalkın davranın doğrulun / Bu boş oda birazdan dolacak / İnsanca yaşaması insanın / En güzel kalıtı atadan oğulun / İstekli ellerin avuçların / Verilen sıcaklığı araması / İlk canlıdan süregelen bu gerdek / Biz uygun gördük siz de kınamayın" (...) "Sevmek bir bütün nereden baksan / Ne ayıp ne günah ne de uygunsuz / Kolların da ağzın da yüreğe katılması / Tersi yanım tersi yalan tersi yapma"); ama dünyada "cennet" hiç de "süreğen" bir iklim değildir ve "sevgisizlik"le beslenen her tür girişimin ortak çabası, yarasını "cennet"in bile saramayacağı "cehennem"ler yaratır.

Turgut Uyar, öncelikle söz konusu bu kavrayışı nedeniyle bir mucizedir ve keşfedip de imkânlarını sonuna kadar zorladığı o muazzam diliyle, Şiir için bir mucizeye dönüşür.

Tütünler Islak, Dünyanın En Güzel Arabistanı'yla varmış olduğu göksel konakta ardı ardına çok ışıklı ve derinlemesine geniş pek çok pencere daha açma girişimidir Turgut Uyar'ın... ama sonuç olarak *Dünyanın En Güzel Arabistanı*'ndaki öz'den beslenir; mucizeyi dairesel haliyle kavrayacak olursak, çemberin tamamlanmasına hizmet eder. Bu doğrultuda, *Her Pazartesi, Divan, Toplandılar, Kayayı Delen İncir, Dün Yok mu...* ve sağlığında yayımlanan kitaplara eklenen "son şiirleri", tümü de tek tek son derece önemli-öncü şiirleri içermekle beraber, ancak teğet geçme ölçüsünde değinebildiğim *Dünyanın En Güzel Arabistanı*'nın cennet tasarımı ve bu tasarımı mükemmel'e, mümkün'e yakın ölçüde dile getirebilmiş olan o göksel dile uzak kalır; kalır, çünkü tam'a ya da tamam'a eklenecek söz yoktur... kişi, sonunda "uzanıp kendi yanaklarından öpmek" zorunda kalacaksa, "sonra herkes kendi gecesine gidecek"se, çaresi de yoktur kimsenin.

Onun en güzel şiirlerinden *Göğe Bakma Durağı* başlıklı şiiriyle taçlanmış, şimdi elinizde tuttuğunuz bu "seçme şiirler" kitabı, sizi Turgut Uyar'ın *Büyük Saat*'ine, öylece Turgut Uyar Mucizesi'ne, "Dünyanın En Güzel Arabistanı Cenneti"ne taşıyabilecekse eğer, size-bana ne mutlu!..

Bedirhan Toprak
11 Ekim 2007 - Üsküdar

ARZ-I HAL

Ben de günahkâr kullarındanım Allahım...
Bir "Kulhuvallahi" bilirim dualardan,
Bir de "Yarabbi şükür" demeyi doyunca.
Bir kere oruç tutmam ramazan boyunca,
Ama çekmediğim kalmadı sevdalardan.
Ben de günahkâr kullarındanım Allahım!..

Benim gibi kulun çok dünyada, Allahım!..
Eğer bilmiyorsan işte, haberin olsun.
Ekmek derdi, aşk derdi unutturdu seni.
İnsan hatırlamıyor dün ne yediğini.
Zaten yediğimiz ne ki hatırda dursun.
Benim gibi kulun çok dünyada, Allahım!..

Yazdıklarıma sakın darılma Allahım!..
Meleklerin sana bunları söylemezler.
Artık, pek yarattığın gibi değil dünya
İnsanlar hem sabuna karıştı, hem suya:
Ne olursun, hoşuna gitmediyse eğer,
Yazdıklarıma sakın darılma Allahım!..

Sana bir şey soracağım, affet Allahım!..
Beş vakit kızlar doluyor camilerine,
Beyaz yaşmaklı, beyaz tenli, masum kızlar...
Benim bir defa görüşte yüreğim sızlar;
Sen tutulmadın mı, içlerinden birine?
Sana bir şey soracağım affet, Allahım!..

İşte insanlar bu minval üzre, Allahım!..
Kıt kanaat sere serpe yollar boyunca...
Sen, bizim için hâlâ o ezeli sırsın.
Sen de, bizi bilmiş olsan, başkalaşırsın..
Herkesin kederi, gailesi boyunca.
İşte insanlar bu minval üzre, Allahım!..

YALAĞUZ

Bektaş yüce dağ başında –yalağuz–du.
Bektaş zaten doğduğundan beri –yalağuz–du...
Bir sopa, üç beş koyun, bir köpek,
Bulutların içinde kendi kendine –yalağuz–du...

Mintanı ile yalnızdı, çarığı ile yalnızdı,
Bilinmez düşünceleri, Tanrısı ile yalnızdı...
Köyde, şehirde, kasabada, dağda
Beş on kelimesi, diliyle.
Yalnız insanların o garip haliyle;
Yalnızdı Bektaş, yapayalnızdı..

Bektaş mayıs böceği kadar yalnızdı,
Esaretinde hürriyetinde sevdasında,
Üç yaşında da yalnızdı, on beşte de, seksende de,
Yağmurların altında, bulakların kenarında.
Türküsünde, koşmasında, şarkısında,
Tamamda da noksanda da,
Papatya gibi yalnızdı, kuşyemi gibi yalnızdı.
. . . . . .
İğneden ipliğe işte Bektaş, yapayalağuzdu...

TURNAM, BİR GÜN BIRAKMIYACAĞIM...

Güz geldi mi göçüp gidiyorsun buralardan
Mahzun kalıyor kalbim ve gözlerim..
Sen sevgileri ve yolları hatırlatıyorsun bana
Turnam, bir gün bırakmıyacağım peşini,
Ömrüm oldukça ardından geleceğim..

Bir yamalı yelkenden sular damlıyacak,
Veya gemici şarkıları söyliyeceğim bir şilepte.
Merhaba rüzgâr diyeceğim, merhaba maden kömürü
Verin elinizi, kahve kokulu sahillere.

Turnam, bir gün bırakmıyacağım peşini,
Cümle sevgilere, tekrar buluşmak üzre, veda.
Ormanlar, deniz çiçekleri, yunuslar
Vatanım tuz biber gibi kalbimde ama
Bu sevda başka sevda..

Hiçbir zaman dertsiz kalmadı gönlüm
Bir çift gözden, bir yapraktan, bir kuştan.
Daima daha taze, daima yeni baştan
Turnam bir gün bırakmıyacağım peşini,
Sen nereye, ben oraya, adım adım
İnsan sevdikçe iyileşiyor artık anladım..

>

Bilmem nerelere gidersin gönlünce
Hangi medar şehrine, bir akşam vakti.
Gürültülü sokaklar, evler, iri kuşlar
Çıplak kadınlar arpa döver taş havanlarda
Bir pencereden ansızın bir hazin şarkı başlar...

Bir basık meyhanedir köşedeki, kemerli
Yol boyunca keşkül uzatır sıska çocuklar.
Trahomlu ve sıtmalı bir viski içerim
Sahilde zencefil yüklü gemiler uyuklar..

Ne denmişse yalan hayat için,
İşte o, yaşandığı gibi sokaklarda.
Cümle geçmişimi aziz bileceğim
Turnam bir gün bırakmıyacağım seni
Yaşamak ve sevmek için ardarda,
Ömrüm oldukça peşinden geleceğim...

TURNAM, BİR AY DOĞAR PASIN'DAN...

Cümle yolculara selâm ederim.
Dilerim yolları uğurlu olsun, aydınlık olsun.
Havalar günlük güneşlik,
Tuttukları altın olsun...
Bir gün, belli olmaz, bir bakarsın Turnam,
Şu kuru başımı alır ben de giderim...

Varıp Âşık İkramî'yi bulurum
– Gelmişleyin birkaç gece kalırım.
Onun sazı omuzunda,
Benim torba sırtımda
– Bir ay doğar Pasın'dan, Turnam
Bir ay doğar Pasın'dan, emmim kızı
Yüreciğim şak şak olur yolların arkasından
Bir ay doğar Pasın'dan,
Tepsi gibi m'olur, yâre mi benzer?
Bir ay doğar Pasın'dan ekmek gibi.
Çal İkramî, yürek bizim, yollar bizim, saz bizim
Şu dağlarda alaçiçek yaz bizim.
Boydan boya bu memleket bizim.
Yarın olur güneş düşer, dağlar kalkar doğrulur
Isıcacık gün içinde bir kahveyi tutarız.
Kamyon gelir yolcu iner,
Kamyon gider boşalır
Ortamızda Benli Döne, sarmaşdolaş yatarız...

Dile benden ne dilersen, serçe kuşu
Dile benden ne dilersen, telli Turnam
Dile benden ne dilersen, Alagözlüm
Parça parça yüreğimi önünüze koyayım.
Bu yol nere, Pasın'a mı, Toy'a mı
– Gül yanaklar üstündeki boya mı?
Yavri ceylân suya inmiş dolanır
Melil mahzun sevdiğini aranır.
– Kekliğimi doyurdular...

.....

Aman anem ben öleyim...

Cümle yolculara dua ederim.
Nasipleri bol olsun, dilekleri tutsun
Zile'den geçsin yolları, Sivas'tan geçsin
Pembeden, beyazdan geçsin..
Askerlere mektup götürsünler
Cümlesine selâm sabah iletsinler,
Az gitsinler, uz gitsinler
Sağlıcakla yurtlarına dönsünler..

Bir ay doğar Pasın'dan, Bekir efendinin kızı
Bir ay doğar gümüş gibi, bal gibi
Haydi Turnam, canım Turnam, yar Turnam
Al sazını garipçecik destine,
Bir türkü çal, yol üstünde, gurbet üstüne...

DURMUŞ, SÜT MAVİ GECESİNE...

Benim savaşım yıllarca sonra
Dilden dile gezecek.
Şen olsun, karanlık gerdeğinde
Dişisinden erkekçe tad alan böcek...

Bir tohum atılmış toprağa Âdem'den
Sabırsız ve ürkek
Durmuş, süt mavi gecesine yazların
Bağlı karaların en kabasına
En incesine beyazların
Bir nemli sevda içinde sevinçli
Ergeç boy verecek.

Bir şarkı söyleyin ne olur, kızlar
Uzun ve gerçek.
Bütün düşündüklerim aklımda kalsın,
Parmaklarımın telâşlı hasretiyle
Şimdi bir ıssız kasabanın
Bir odasında, kendince, ışıksız,
Yavan, hazırlıksız ve çoook uzak
Bir gece geçecek...

SÖYLE KÜÇÜK SAADETİNİ

Söyle saadetini, çekinme
Bir ekmek, bir kadın, birkaç çocuk.
Tatlı gerinmelerin peşisıra sabahleyin
Evinle işin arasında bir tatlı yolculuk..

Cigara içerekten alacakaranlıkta
Kapını çalmışsın.
Alınterin, göznurun, el emeğin, karın.
Turfanda portakal görüp çarşıda
Tadımlık birkaç tane almışsın..

Alırsın kardeşim, almalısın
Dünyadan o kadar az ki, istediğimiz
Senin, benim, hepimizin, çocuklarımızın
İki olmamalı bir dediğimiz.

GEYİKLİ GECE

Halbuki korkulacak hiçbir şey yoktu ortalıkta
Her şey naylondandı o kadar
Ve ölünce beş on bin birden ölüyorduk güneşe karşı.
Ama geyikli geceyi bulmadan önce
Hepimiz çocuklar gibi korkuyorduk.

Geyikli geceyi hep bilmelisiniz
Yeşil ve yabanî uzak ormanlarda
Güneşin asfalt sonlarında batmasıyla ağırdan
Hepimizi vakitten kurtaracak

Bir yandan toprağı sürdük
Bir yandan kaybolduk
Glâdyatörlerden ve dişlilerden
Ve büyük şehirlerden
Gizleyerek yahut döğüşerek
Geyikli geceyi kurtardık

Evet kimsesizdik ama umudumuz vardı
Üç ev görsek bir şehir sanıyorduk
Üç güvercin görsek Meksika geliyordu aklımıza
Caddelerde gezmekten hoşlanıyorduk akşamları
Kadınların kocalarını aramasını seviyorduk
Sonra şarap içiyorduk kırmızı yahut beyaz
Bilir bilmez geyikli gece yüzünden

>

"Geyikli gecenin arkası ağaç
Ayağının suya değdiği yerde bir gökyüzü
Çatal boynuzlarında soğuk ayışığı"
İster istemez aşkları hatırlatır
Eskiden güzel kadınlar ve aşklar olmuş
Şimdi de var biliyorum
Bir seviniyorum düşündükçe bilseniz
Dağlarda geyikli gecelerin en güzeli

Hiçbir şey umurumda değil diyorum
Aşktan ve umuttan başka
Bir anda üç kadeh ve üç yeni şarkı
Belleğimde tüylü tüylü geyikli gece duruyor.

Biliyorum gemiler götüremez
Neonlar ve teoriler ışıtamaz yanını yöresini
Örneğin Manastır'da oturur içerdik iki kişi
Ya da yatakta sevişirdik bir kadın bir erkek
Öpüşlerimiz gitgide ısınırdı
Koltukaltlarımız gitgide tatlı gelirdi
Geyikli gecenin karanlığında

Aldatıldığımız önemli değildi yoksa
Herkesin unuttuğunu biz hatırlamasak
Gümüş semaverleri ve eski şeyleri
Salt yadsımak için sevmiyorduk
Kötüydük de ondan mı diyeceksiniz
Ne iyiydik ne kötüydük
Durumumuz başta ve sonda ayrı ayrıysa
Başta ve sonda ayrı olduğumuzdandı

Ama ne varsa geyikli gecede idi
Bir bilseniz avuçlarınız terlerdi heyecandan
Bir bakıyorduk akşam oluyordu kaldırımlarda
Kesme avizelerde ve çıplak kadın omuzlarında
Büyük otellerin önünde garipsiyorduk
Çaresizliğimiz böylesine kolaydı işte
Hüznümüzü büyük şeylerden sanırsanız yanılırsınız
Örneğin üç bardak şarap içsek kurtulurduk
Yahut bir adam bıçaklasak
Yahut sokaklara tükürsek
Ama en iyisi çeker giderdik
Gider geyikli gecede uyurduk

>

"Geyiğin gözleri pırıl pırıl gecede
İmdat ateşleri gibi ürkek telâşlı
Sultan hançerleri gibi ayışığında
Bir yanında üstüste üstüste kayalar
Öbür yanında ben"
Ama siz zavallısınız ben de zavallıyım
Eskimiş şeylerle avunamıyoruz
Domino taşları ve soğuk ikindiler
Çiçekli elbiseleriyle yabancı kalabalık
Gölgemiz tortop ayakucumuzda
Sevinsek de sonunu biliyoruz
Borçları kefilleri ve bonoları unutuyorum
İkramiyeler bensiz çekiliyor dünyada
Daha ilk oturumda suçsuz çıkıyorum
Oturup esmer bir kadını kendim için yıkıyorum
İyice kurulamıyorum saçlarını
Bir bardak şarabı kendim için içiyorum
"Halbuki geyikli gece ormanda
Keskin mavi ve hışırtılı
Geyikli geceye geçiyorum"

Uzanıp kendi yanaklarımdan öpüyorum.

TEL CAMBAZININ TEL ÜSTÜNDEKİ DURUMUNU ANLATIR ŞİİRDİR

Sizin alınız al inandım
Morunuz mor inandım
Tanrınız büyük âmenna
Şiiriniz adamakıllı şiir
Dumanı da caba
Ama sizin adınız ne
Benim dengemi bozmayınız

Bütün ağaçlarla uyuşmuşum
Kalabalık ha olmuş ha olmamış
Sokaklarda yitirmiş cebimde bulmuşum
Ama ağaçlar şöyleymiş
Ama sokaklar böyleymiş
Ama sizin adınız ne
Benim dengemi bozmayınız

Aşkım da değişebilir gerçeklerim de
Pırılpırıl dalgalı bir denize karşı
Yangelmişim dizboyu sulara
Hepinize iyi niyetle gülümsüyorum
Hiçbirinizle döğüşemem
Siz ne derseniz deyiniz
Benim bir gizli bildiğim var
Sizin alınız al inandım
Sizin morunuz mor inandım
Ben tam dünyaya göre
Ben tam kendime göre
Ama sizin adınız ne
Benim dengemi bozmayınız

KAN UYKU

Bir biz ikimiz varız güzel öbürleri hep çirkin
Bir de bu terli karanlık
Sonra bir şey daha var mutlak ama adını bilmiyorum
Nereden başlasam sonunda o ışıkla karşılaşıyorum
Yarı çıplak utanmaz bir kadın resmini aydınlatıyor
Akşam oluyor ya bir türlü inanamıyorum
Oturmuşlar iri yapılı adamlar esrar çekiyorlar
Daha bir aydınlık olsun diye içtikleri su
Sarı topraktan testileri güneşte pişiriyorlar

Bir korkuyorum yalnız kalmaktan bir korkuyorum
Gündüzleri delice çalışıyorum geceleri kadınlarla
yatıyorum

Sonra birden büyümüş görüyorum ağaçları
Kısrakları birden yavrulamış
Havaları birden güneşli

Kadınlarla yattığım yetse ya
Bir de kadınlarla yattığıma inanmam gerekiyor

Hoşlanmıyorum

ESKİ KIRIK BARDAKLAR

İşte bu ellerimle yalnızım bu inanmazsan bak
Bu saçlarımla bu iyi giyimlerimle paralarımla
Sen varsın ya sen çoğu kez yetmiyorsun
Uzakta mısın sen misin söylemiyorsun
Bakışın mı eksik dudakların mı anlamıyorum
O adamlar geliyor aklıma karanlık iri yarı
O gemiler ipleri yelkenleri dümenleri dökük
Unuttuğum kırlangıç kuşları kırık bardaklar
Bir ahşap evde taşlıkta yaz günleri bilmesem
Bir testiden soğuk soğuk sular sızdığını bilmesem
Güç dayanırım

Bu durum tek başıma beni suçlandırıyor
İşte gör sabah akşam başucumdayım

Bakın bu ikide birde bozulan güneş
Bu durup dururken sokan yılan
Bu kırık bardaklar çöplüklerde
Aşkın şiirin ölümün en kolayına gitmek
Caddeleri sevmediğim kadınlarda yitirdiğim
Biliyorum sebebini bir bir biliyorum
Öyle kolay kendisi kurtulması söylemesi öyle kolay
Kolaylığından sıkılıyorum
Kurtulmak elimden gelmiyor

GÖĞE BAKMA DURAĞI

İkimiz birden sevinebiliriz göğe bakalım
Şu kaçamak ışıklardan şu şeker kamışlarından
Bebe dişlerinden güneşlerden yaban otlarından
Durmadan harcadığım şu gözlerimi al kurtar
Şu aranıp duran korkak ellerimi tut
Bu evleri atla bu evleri de bunları da
Göğe bakalım

Falanca durağa şimdi geliriz göğe bakalım
İnecek var deriz otobüs durur ineriz
Bu karanlık böyle iyi afferin Tanrıya
Herkes uyusun iyi oluyor hoşlanıyorum
Hırsızlar polisler açlar toklar uyusun
Herkes uyusun bir seni uyutmam bir de ben uyumam
Herkes yokken biz oluruz biz uyumayalım
Nasıl olsa sarhoşuz nasıl olsa öpüşürüz sokaklarda
Beni bırak göğe bakalım

Senin bu ellerinde ne var bilmiyorum göğe bakalım
Tuttukça güçleniyorum kalabalık oluyorum
Bu senin eski zaman gözlerin yalnız gibi ağaçlar gibi
Suların ısınsın diye bakıyorum ısınıyor
Seni aldım bu sunturlu yere getirdim
Sayısız penceren vardı bir bir kapattım
Bana dönesin diye bir bir kapattım
Şimdi otobüs gelir biner gideriz
Dönmeyeceğimiz bir yer beğen başka türlüsü güç
Bir ellerin bir ellerim yeter belliyelim yetsin
Seni aldım bana ayırdım durma kendini hatırlat
Durma kendini hatırlat
Durma göğe bakalım

İKİ DALGA KATI ARASINDA YAPACAĞINI ŞAŞIRAN AKÇABURGAZLI YEKTA'NIN SÖYLEDİĞİ MEZMURDUR

Başının o ağrısı beni görüncedir
Uygunsuz bir aralıktan kaçamak bakıyorum katran ağaçları boşluğun düzeni evcil güvercinlerin gelip gelip su içtiği mermer olukların bizi kandırdığı
Kaçmıyoruz. Bu yüzeyden su içmeler yetiyor da ondan galiba
Erince vaktimiz yok uçaklar hemen kalkıp hemen varıyor
Elimizde bir ufak bavulla şurdayız burdayız

Bu balık bolluğunda bir tutam ot mu
Sessiz çığlıklı upuzun kervanların kan içinde taşıyıp getirdiği uygunsuz maceramızın gelip geçtiği yerleri çan sesleriyle ürkütüp uyandıran doygunluğu
Bir tutam ot mu
Karışsın. Beşinci kardeşim kendi umurunda değil
Elele tekbaşına ağlamaklı barışta unutkan
Gelip gelip gidiyorlar

"Birden hatırlıyorum sıcaktı
Tuttuğu tuttuğum her yerlerimiz
Boynumuz ağızlarımız ellerimiz
Yalanda karanlık odalarda
Eşit aralıklarla avunuyoruz
Yetiyor."

>

Başının o ağrısı beni görüncedir
Bana baktıkça yalnızlığın geliyor aklına
O kavurgan umut kesici güçlülük alıp alıp harcayamadığın dağınık gizli izlenimlerin seni bilmediğin yönlere iteleyen uğultulu kaynaşmaları
Anlat ellerin sıcak sıcak sokul
Buna hazırız eskidikçe değişmez oluyor kabul
Anlat ellerin sıcak sıcak
Benimki de bir tutam ot
Çabuk ol vakit dar uçaklar kalkıyor.

ATLIKARINCA

Tel cambazı istiyordu ki dünya istediği gibi olsun. Bile bile aldanmaya vardırıyordu işi. Ama olmuyordu kendisi vardı.

Önceleri terliydi avuçlarımdan kayıyordu
Sonra sonra hem alıştım hem sevdim
Dedim ki ne iyi bu kadındır gecenin yarısında
Etleri var beyaz gergin sıcaklığı var öp öp ısın
Karanlık sokakları kötü lokantaları ısınmış rakıları
düşündüm göğsümden iki düğme çözdüm
Gittim bir ormanı dört ucundan tutuşturdum geldim
Burada bana göre bir şeyler vardı
Oturdum

Bu ellerimi nereye koysam yakışmıyor
Dedim ki en iyisi kucağında dursun
Şu kravatımı çiviye as gel
Sigaramı yak birlikte at arabalarını düşünelim
Sarı pirinçten pırıltılı koşumlarını düşünelim
Bir zamanlar bilerek unuttuğum 'Küçük Deniz Sokağı'nı
Denizi odun depolarını demli çayları
Ben iyiyim bunlar da iyi şeyler sen nasılsın
Kolların çıplak değildi ama hiç de zararı yoktu
Bir gülünce tanıyordum sen değildin ne yapsam
elimden gelmiyordu
Tanıyordum elimden gelmiyordu
Yoksa ne güzel aldanacaktım

>

Yabancılığın daha alımlıydı belki
Ama seni bir ormanda yakalasaydım
İlk günlerin ilk çiçeklerin tadında
Kandırdılar 23 lira 10 kuruşumu aldılar iki kadehe
90 kuruşu da ben tutup garsona verdim

Sonunda şehre vardım gökyüzüne fişekler atıyorlardı
Bir kalabalık vardı sarıydı utanmazdı geçkindi
Böylesi daha yakışıyor bildiklerime
Gün doğsun bir arınayım istiyorum
Güneş tozlu caddeler kaygılarım beni bir arıtsın istiyorum
İşte tam böyle istiyorum

ÇOK ÜŞÜMEK

Bir Kalır uzun resimlerde anısı sakallarımızın
Urban içinde Üşüyüp Üşüyüp kaldığımızın

Bir Kalır yanık yağlar kokusu şehirlerde
Uzun nehirlere binip uzaklaşmadıkça

Bir Kalır yabancı yataklarda o oteller
Meydanlar heykeller sizin olmadığınız o her yer

O çok yalınç gerçekli gelip gitmeler

Bir Kalır uzun duvarlar ve onların dipleri
Bir Kalır Yılgın Adamların hep "Evet" dedikleri

Çok üşürdük hep üşürdük üşümekti bütün yaşadığımız
Üşürdü ellerimiz aşkımız sonsuz uzun sakallarımız

Tükenir dağınık diriliği kaşıntımızın bir gün
Bir Kalır uzun kitaplarda anısı çok Üşüdüğümüzün

KURTARMAK BÜTÜN KAYGILARI

Sularsa akmak birgün birgün birgün
Birgün dağlara çıkmak birer birer dağlara çıkmak birgün
Çıkmak çıkmak birer birer birgün dağlara dağlara birgün
Birgün birer dağlara
Ah nasıl dağlara birgün
Ey yorgun atlar, ey geri dönenler, sayı bilmeyen çocuklar

Ey birgün
Çiçek açmak birgün
Dağlara dağlara birer birer dağlara

Otları büyümek birgün
Birgün köyler kentler yıkanık damlar geri dönmek birgün
Birgün yeni dönmek
Birgün dağlara çıkmak birer birer çıkmak çıkmak
Su yürümek güneş bilmek
Yeniden orda otlarda orda yeniden orda orda
Bitkin bir gül bulmak ve geri dönenler birgün
Ey yorgun atlar, sayı bilmeyen çocuklar
Ey bütün hazır elbiseciler ey,
Birgün olmak, küskün keşişlerden olmamak birgün
Dağlara dağlara çıkmak sular köprüler sular birgün çıkmak
Eski kaba arabalardan inip birgün çıkmak
Dağlara dağlara dağlara başka hiç
Birgün dağlara.

ISLAKTI TÜTÜNLERLE SÜLÜNLER...

Bu karanlık bir şeydi!.. Bu karanlık bir şeydi!.. Bu karanlık bir şeydi!.. Ne iyi!.. Kara bir yapıların ve ıslak sülünlerin önünde duygunluğuma bir şeylerin değindiği.

Islak bir halat atarlardı, boynuma, ıslak, iğrenirdim. Ne iyi!.. Yalnızlıksız bir ıslak halat, suları beni ıslatan. Bu boşluk kaç kez kadın, kaç kez erkek. Kirletilmiş, ıslak yatakların altına gizlenerek bir ıslak kedinin yavaş yavaş tüylendiği. Bu karanlık bir şeydi. Ne iyi!.. Islak bir kadının etimi sevindirdiği. Bu karanlık bir şeydi. Yaşanan!..

Bu karanlık bir şeydi!.. Ne iyi!..

Uykumu şeyler bulandırır. Eski, çuval, çuval, eski kapkalın, ıslak...

Kaç gündür soğuk ve karanlık. Kaç gündür ıslak...

Su geçer, götürür doyumsuz aklığımı ağaç köklerinin bilge serinliğine. Su geçer...

Bu karanlık bir şeydi!.. Ne iyi!.. Adamın ıslak tabaklarda salataları geri çevirdiği. Bütün yeşilleri geri çevirdiği. Karanlık bir şeydi, gözlerimin görmesi sonsuz tozunu giysilerin. Uykumu şeyler bulandırır. Ş.e.y.l.e.r!.. Ellerim koyu bir suların içinde karanlık bir şeydi. Ne iyi!.. Sıkıntım ıslak ambarlardan bozuk teraziler ve tahıllar... andırır.

Ölüm tadında değil yattığımız. Bir süs, belki çocuksuz bir süs, sabahları her şeyimizi utandırır.

Bu karanlık bir şeydi. Ne iyi!.. Karanlık bir şey ne iyi. Bir yalvaçın sabırla ağzıma su verdiği...

>

Bu karanlık bir şeydi. Ne iyi!.. Birinin durmadan ıslatarak yalnızlığını denediği, sularım toprağa aksınlar dediği. Bu karanslak bir şeydi...

Ey benim yengici sıkıntım!.. Uzun boylu ve ıslak atların bilmem nerelerden kişnediği...

Sen yitme!..
Sen yitme!..
Büyük ıslantımı besle...
Sen yitme!..

Otlar gibi kal, sülünler gibi kal, ıslak donlar gibi kal!..
Sen kaldıkça!..
Bu karanlık bir şey. Ne iyi!..
Sevmemek, tozlu, ıslak halılara uzanmak... Eski, çuval, tüyler, ırmakların çamurlar çamurlar çamurlar çamurlar çamurlar getirdiği...

Sen kaldıkça..... Ne iyi!.

BİR BARBAR KENDİN TARTAR
BİR BARBAR AŞAĞLARDA,

EY Susam!.. EY Karanlık!.. EY Borçlarını Ödemeyenler!..
sen o ses misin en aşağılardan gelen!..
karıştırın bütün otları o aşağlarda
yıkın benim güvenimi,
soğuk bir at olsun seslendiğim ses, yıkın!..

ben koşarım aşağlara, koşarım
yıkanacak boğulacak su bulsam...

EY Her şey!.. EY Beni Gülünç Eden Bitki Sapları!..
Sessiz katlanmalarıyla... İçimde ölmüş çocukları sallayan
vazgeçilmez uğursuz şarkının salıncağı!..
Ben durmadan en utandırıcı şeyleri hatırlasam.
nasıl camsı gürültülerle olacak her şey,
ve sularla,
ve nasıl artık arınamaz kirlenmiş olurum o zaman, yıkın!..

ben koşarım aşağlara, koşarım
yıkanacak boğulacak su bulsam

>

EY Bütün Kadınlar Uzak!.. Güneşi övmüyorum. Ve
kanım ne güzel akıyor... ıslak taşlıklarda. Sanki her şey,
sanki her şey!.. katıyürekli kârcıların, yani büyük
tecimenlerin
uzaklardan getirip sunduğu kanlı pahalı bir tabak...
Ey Yanan Bir şey,
yanan ve içilen bir şey,
karanlıktı kanım bir şey,
güneşe başkaldırmıştı kanım (.....) sanarak.
Ben artık büyük kıyıları boylasam.

ben koşarım aşağlara, koşarım
yıkanacak boğulacak su bulsam...

Ey Kimse Yok!.. Ey Bir Mavinin Unutulmasından
Arta Kalan!..
EY Sen Var mısın?..
EY Olma!..
Ah, yağmur başlayacak
Ah, yağmur başlayacak
Ah, yağmur başlayacak
Ah, yağmur başlayacak
Ah, yağmur başlayacak
Ah, yağmur başlayacak
Ah, yağmur başlayacak

gece olsa da sussam...

ben koşarım aşağlara koşarım
yıkanacak boğulacak su bulsam...

>

EY Sür Atlarını Bacaklarımdan Bağlayıp Karışık ölümsıkıntıslakgülünçlüğü renkli camların!.. Bir göl bulacağız sonunda,
develerin suyunu içip tuzunu bıraktığı,
kirli ayakparmak aralarını yıkadığı cünüp adamların, burunları kıllı...
Benim kanım gülünç ve kahraman lekeler bırakacak
öbürkülerin yanında,
camlar nasıl olsa kırılacak
sonra yatacağı geceye gidecek herkes

ben ne yapsam ne yapsam ne yapsam...

Senden Haber Ver, Ey Yaralı Kahraman Atlar!.. Ey Büyütüp Yaralarını Yalayan Atlar!.. Otoburlukla kana karışmayan atlar!..
arabanızı çekiyordunuz,
aygırlarınızı iştahla uyandıran kalçalarınızda büyük yaralar...
Kuyulara eğiliyoruz, ve büyük övgüsünü yapıyoruz küçük yıkıntısının soğuk ışıklı kulüplerin, ve kara küplerin ve etekleri kısa, koltukları tüylü kadınların ve kötü dükkânlar karanlığının...

eğilmiş, çiçek toplayan bir çocuk bulsam...

ben koşarım aşağlara, koşarım
yıkanacak boğulacak su bulsam...

AY ÖLÜR YILGINLIKTAN

Ay ölür şimdi. Yani ölmek!.. Uzuneski geçmişi bir suyun.
Barışmamak çirkin bir akşam olur ve tabaklarda.
Donar yemişlerde ispirto
Yakılmaz ışık o saatlerde ispirto.
Sülünlerin soğuk akşamlara döküldüğü o ovalarda
Kent uygarlığının akşamı otlara döner, küçük karaltılar
mor evlerde soğuk sobaların uzayan küllerini dağıtır,
taşralı bir çocuğun eksik bilgisinde.
Ay ölsün...

Ay ölür şimdi. Uzuneski saldırışlı, ağlaması gökyüzünden,
kimsesiz ve hüzünlü bir at yelesi bakışları ve kösnüye
hiç benzemeyen bir uzun,
deniz kıyısı. İspirto
Kalçaları dar ama ne zararı var, hacamatlı bir kadın,
doğuramaz artık eski bir evlerde,
eski bir savaş evinde ispirto
elleri boş sularda, karanlıklar ve yılgınlıklar taşıyan
posta vagonlarını bulur,
Sülünlerin soğuk akşamlara döküldüğü o ovalarda
Büyük denize bakmak, mavi kalmak gibi,
yatarsa. Kimsesiz ve bir at
Ay ölsün...

Ay ölür şimdi. Mağara tükenir ağan yalnızlığında geçmişlerin.
El yadırgar ayasını, bir şey yavaşça inerse.
O hüzündür.
Erken gitmenin ve geç kalmanın, uzuneski posta vagonlarında
1930 tarihli bir gazete bulmanın ve
İşi gücü tütün kokan adamların.
Sülünlerin soğuk akşamlara döküldüğü o ovalarda
Adam bulanır ve bozar orucunu küfüre, ve pencerelerden
bakıldığında
dinsel güçleri artar yaşlı kadınların, o yaklaştıkça
bardaklarda
ve bir at
Ay ölsün...

Ay ölür şimdi. Belki girdiğin kapıdan bir gök müydü?
Bir gök müydü ki başını eğdiğin, eksik bir ağız mıydı,
ve
bir at mıydı? Sanki!..
Yüzde üç buçuk faiz ispirto
Gitgide güçleşen simyası burda olmanın, ışıksız kapıların
güneş yoksulu sahanlıkların sana verdiği ürküden,
Birden alınan kentlerin dükkânları nasıl kapanırsa,
ölülerle dolunca sonsuz ülken, ey Mağribî, kanının hiç
uğramadığı bir yerlerinde, çadırları ve bir ağacı
bırakmanın sızısı.
Sülünlerin soğuk akşamlara döküldüğü o ovalarda
Tıpkı kösnüye, doymuş kösnülere benzeyince bir resimsiz kitap
O büyük telaş avuçlarında,
ayılmanın ve bir illet bulmanın,
Ay ölsün...

. . . . . .

Gel dur önüme, sen benim sahiliğimsin!.. Isırdığım,
bir kauçuk düşmanlığıdır!..
Yaşamamız baştanbaşa senin övgündür,
Ey kutsal bencillik!.. Seni
bırakmak niye?.. Suları ve seni bırakmak,
Niye?..
Aşkın akan suları, doyurgan yabanıllığı savaşların ve büyük
utkular geçer onarıcı gölgenden.

Ey en gerekli yapısı tanrıların, Ben!..
Nem varsa sanadır!.. yıkılmış birlikler, kırılmış bardaklar
ölen kadınlar,
kan.....

GÜNEŞİ BOL ÜLKE

Büyük kelimelerle söylenir ancak, sonsuz
başkaldırması alexandrinlerin,
Denizler kıyısında, Marsilyanın kıyısında
Sakallı ve üstüste ölülerin kıyısında
Sakallı ve üstüste ölülerin kıyısında
Sakallı ve üstüste ölülerin kıyısında
Büyük sözlerle söylenir, kişiyi sınırsız
yarımadalara götüren sancak. Oran'la Cezayir arasında
Paris'le Lyon arasında
Sıvas'la İstanbul arasında,
Denizlerle öbür denizler arasında,
Bir insanla bir insan arasında
Çığlığı ve ağlaması ve kumları ve sargıları
tükenince dinlerin,
Kara yük vagonları, şiş karınlı şilepler,
sınırsız giysileriyle adamlar
kişiyi kişi yapan şeyleri taşıyacak...

Ancak bir ormandır Akdenizi tüketir
Basık sokaklarda silâh ve güneş
Kentlerde o büyük gücü alfabenin
Çocuklar, kanayan kadınlar, kanayan kadınlar
Yoğrulan ekmekleri ve etleri ve sebzeleri
ve iyi akşamları
ve sizi tüketir.

Dünyanın bütün ağaçları bizimle, bütün taşları
bizimle, bütün soluk kadınlar.
İnerler haçların, çadırların ve âyetlerin dibinden
Büyük mağarası açılır ölülerin,
Bütün kitaplar bizimle

>

Kadınlar bunun için doğurgan her yerde...
Saat beşti kenti tuttular
saat beşti
Unuttular

Senin tatlı yaran gelir bende kanar ey savaşçı
Yık bütün kentlerini, ve güneşi bol ülkeni, koma
ve atların burun delikleri büyük ve güzel koşarlar
senin serin akşamına
Kemikli kolların uzun gelir, yetmez silâhlarına
Çoğal ey savaşçı,
Yüz kadınla yat bir gecede...

AÇIKLAMALAR

I

Durursa anlaşılır saatin kaç olduğu
Ürkek yürek bütün geçmişi kabulleniyor.
Ve kazmaların ve garların hiç uyumadığını
Hiç uyumadığını alkolün
Çiçeklerin ve tuzun
Gemilerin ve Çinde ve Büyük Britanyada ve
Bilmem bu gerinmeler, bu büyük yürek çarpıntısı
Bu sakallı adamlar dağlardaki
Birden farkına vardığımız güzelliği dünyanın
Güzelim
Galiba sonundayız uykumuzun.

II

Benim vaktim bir terliğin vaktidir
Onursuz. Ayakta. Ve kullanılan
Ve Fatih yangınında, ev yanarken
Konsolun altından kaçırmış babam

Ziller çalınır, ormanlar uğuldar, pencerelerde
Kesik saçlı çocuklar bakışırlar ve
Ateşle, anıyla, kedilerle. Karmaşık ve
Suyla geliştirmişti onu babam

Ben bir zincir kıranım. Eylemsiz
Kışlara ve suikastlere yatkın yaradılışım
Aşklara ve düzene ve dükkânsızlığa ve
Bir terzi kadar hırçınım bazan.

>

III

İçinde sizin de olduğunuz gece
Sonsuz bir kaynaktır, bir çizgiye

Köprüleri ayakta tutan güç ve
Dükkânları işleten, gizlice

Babaları onurlu kılan ve gizlice
Ve anaları mutlu kılan gizlice

Kompresörleri ve yolları uygulayan biribirine
Adamları çıkaran koskoca iskelelere

Nüfus sayımlarına, ateşböceklerine
Suya ve ateşe doğru o gem almaz düşünce

Ey o büyük düşünce!..

Size bağlı değildir...

IV

Ben oturmaya geldiğimi sanırdım. Hoş geldim.
Ve İstanbul dolaylarında, birtakım odalarda
Güllerin ve ayazmaların ve savaşların
Biribirine karıştığı. ceviz ağaçlarında
Ve sanırdım saçların kendiliğinden
Köpüren biralar gibi ağardığı
Akşamüstleri
Bulvar kahvelerinde.

Geceyi kimlerin böldüğünü
Uzun saçlı aldanışların böldüğünü
Ve büyülü bayramların böldüğünü
Çoğu zaman çiçeklerle ve
Çoğu zaman gülücüklerle kutlanan

Ve ben patlak gözlü mübaşirlerin
Mutsuzluğunu sanırdım evlerinde
Ve bazılarının sırf bu yüzden öldüğünü
Ve kendi askerlerimiz
Sınırlarda ve oralardayken
Kaputları ve postalları kendiliğinden
Sekiz düğmeli ve sırım bağlı sanırdım
Ve çocuklar hiç umulmazken
Hiç hiç umulmazken

>

Yapılan bir şeydi gündüzümüz ve
Gecemiz isteğimizce kullanılmazken
Ve biz bir şeye katılırken.
Yüzüm küçük, ufak, öyle sanırdım.
Böyle, hep böyle durmaya geldiğimi sanırdım
Dağlara sürerken yeşilliği ilkyaz
Çocukların sakalları çıkmaya başlarken
Bando mızıkalar çalınırken
Her şeyin yapılmasına katılırdım
Biraz hüzünlü, biraz şaşkın, biraz şen
Her şeyin yapılmasına katıldığımı sanırdım.
Sonra gece. Sonra yanlışlığım. Sonra alerji
Yani kurdeşen.

BÜYÜK SAAT

Tarihi bir olmaz akış gibi,
Oh sanki evrenin en son gecesini yaşadım
Sanki dinozorlar ve ben ve en hızlısı öbürlerinin
Bir ilkel eşitlikte buluştuk. (Evrenin kendi kurduğu gecesini.)
Ben! Çocukları sevdim yaşadım. Dünyaya alışmadım
Kuru güller gibi yersiz ve inceydim biraz. Hep
bunu duydum. Bunu yaşadım. Pastanelerde şurda burda.
Oturdum emekli konsoloslarla iskambil oynadım.
Emekli konsoloslar, kutu yapımcıları büyük pastanelere,
hamurkârlar, pabuççular, polis hafiyeleri, kesekâğıtçılar
Saraçlar, kurşun dökücüler, muhasebeciler, su yolcuları
Şarkı düzenleyenler, saat tamircileri!..
Şimdi tarihte saat kaç?

Tarihi bir olmaz akış gibi,
Tarihin yanlışı olmazdı biliyorum. Olsaydı!
Yanlışı olmaz gecikir. Ancak. Bir yapma incelik gecesinde
Danteller ve tüllerle ve krizantemle ve
belki de bir mektupla Lady Montague'den ve
bayram şenlikleriyle. Oysa ben, Kış geldi
Dağlara filân gittim. Gözlükleri sevdim,
Coin de feu'lü bankerler kullansın diye. İncil'i ve
Aquinolu Thomas'ı okurken. Ve titrek yaşlı kadınlar,
La dame aux Camelias'yı dinlenme yurtlarında.

>

Sırf bir haziran doğru çıksın diye,
Oturdum, bütün bir gün dikiş diktim.
Gözlükleri ve saatleri sevdim, okşar gibi sildim camlarını
Okşar gibi siliyorum, gözlükçüleri ve saatçileri
Saatime bakıyorum, hiç kızmıyorum, hiç kızmıyorum
Biraz geri kalmış, düzeltiyorum.

Tarihi yersiz bir alkış gibi
Geçmişte ve Akdenizde çalkalanan. Onaltı toplu kalyonlarda
Hatalı bir sekstant gibi. Kahramandık. Başa çıkılmazdık.
Acırdık
Cerbe dolaylarında ve Celâlî dağlarında ve oralarda.
Ve Amasya'da. Başının sözü edilirken şehzade Mustafa'nın
Ve Hacı Bektaş kulları bunalırken ve
Mustafa Kemal bunalırken Amasya'da.
Halk içinde bir büyük imkânı kaçırdık. Ama
bütün cinselliğimle Akdenizi avuçluyorum. Bütün. Şimdi
Akdeniz.
Ortak. Öyle büyük ki zaten bütün uluslara yeter,
Tuzu ve karidesi ile –karides malûm deniz tekesi–
Ve bütün cinsel isteğimle Akdenizi avuçluyorum.
Hazırlanıyorum –hâlâ– yanılmışların ve hazırların gecesine
Ölmüş bütün babaları suçluyorum. Babalarla
ne zorum var aslında. Ben ki ölmüş bütün biçimleri
kullanıyorum.
Güneş vuruyor başıma artık. Ortalıktayım
Güneş vuruyor
Güneş vuruyor
Seni ve
Göğüslerini ve
Akdenizi ve
başıma vuran güneşi birlikte avuçluyorum

>

Saat, saat kaç hâlâ
Bilmem? Ben güneş saati kullanıyorum.

Tarihi bir hazin balkıma gibi
Biliyorum kafiyeyi bozduğumu.
Başka şeyleri de bozduğumu. Ve biliyorum ki
hüzün varsa içinde, bozukluk bile hoşuna gider Naci'nin
Biliyorum ki bozukluk bağışlanır, sevilir bile
İçinde bulunan herkesin ölmüş olduğu eski fotoğraflarda
Ve Akdenize yelken basan kotralarda
Kuytu mağaralarında Karadenizin
Sessizlik ve görülmezlik bir büyük bahanedir.
Adam, şarkısını söyler ve çeker gider
Bir büyük meydana çıkınca gözbebeği
Ve sıkıntısı bir oda sabahına. Tatsız ve
Yanlış geçirilmiş bir geceden.. Ve
Kim bilebilir bir ufak pirinç tablete
Bozulmaz adımı yazdığımı.
Yani eramilden birinin mührüne
Yemenden yahut yunandan kalmış
Yani sonsuz girdi çıktısından mütarekenin
Kim bilebilir bir aldanışın sonunda adımı
Bir köprünün
Enikonu bir köprünün korkuluğuna kazdığımı
Ve bütün tüller, iskarpinler ve seçme şaraplar
Ve danteller ve röprodüksiyonlar ve
kocaman çiçekli balkonlar ve bir tüylü şapka için
Soğuk denizlerde balina avlarını ve büyük kırımları
Şimdi saat kaç?
Yıldızlar evet diyor uzaklarda.

HIZLA GELİŞECEK KALBİMİZ

Hızla gelişecek kalbimiz
Kalbimiz hızla.
Sürgünlerin umutsuzluğunda
Kırık kalpler, yaralılar, onulmazlar
Farksız çarpanların umutsuzluğunda
Ve köprübaşlarının umudunda.
Sular bitse bile, çiçekler atılırken oralara
Temiz bir ilişkinin bulutsuzluğunda
Ve eski dağlarda, eski dağlarda kış
Kovalarken ülkesini
Hızla gelişecek kalbimiz.
Kendi öz hüznümüzün ılık tarlasında
Bozkır dayanıklılığımızın tarlasında
Kalbimiz.
Ellerimiz ayaklarımız arasında.
Ve kimsenin bölemediği şarkıyı
Güllerin, buğdayların ve acının şarkısını
Bir Haziran uygulayacak sesimize.
Sütçünün sesiyle birlikte
Şoförün sesiyle birlikte
Erkenci işçilerin sesiyle birlikte
Sabaha başlamış sarhoşların sesiyle birlikte
Yaman sarhoşların sesiyle birlikte
Ve yeni uyanmışların ve yeni doğmuşların
ve herkesin ve herkesin
Sesleriyle birlikte
Bir Haziran uygulayacak
Kimse bölemeyecek ve kalbimiz
Hızla gelişecek.

Yıkıntılara karışan eski bir bahar
Büyük olmaya elverişli bir bahar
Eskiden yaşanılmış ve her şeye rağmen
İnsanlara göre bir bahar.
Suların kana kestiği yahut
Suların kana kestiği bir bahar.
Hızla gelişecek kalbimiz
Bir mavilik kalıbında
Bir odada, en olağan bir odada
En sade, en insanca bir odada
Bir kadınla bir erkeğin olduğu bir odada
Bir kadınla bir erkeğin,
bir kadınla bir erkek olduğu
Ellerin ve omuzbaşlarının
birbirini bulduğu.
Birden gerçekliğini algılayarak
Saat çalınca ve görünce güneşi
Birden vazgeçilmezliğini algılayarak
Önemli ve gerekli buluşunu kendini
birden hatırlayarak.
Geleceğe hazırlayınca olanca göğüslerini
ve her şeye ve ölüme. Kalbimiz
Hızla gelişecek
Çağımıza pek uygun bir hızla
Gelişecek kalbimiz.

Bütün çalar saatlerin
Derin ve güzel bir su'yu vurduğu zamanda
Hızla gelişecek kalbimiz.

Bütün başeğmelere ve bütün
kötü kış akşamlarına karşı, ama.
Dönerlerin, uskurların, tornaların
durduğu bir zamanda.
Nalçalı postallara, bozkırlara
appendixlere, sargı bezlerine ve
yaşamaya doğru
Hızla gelişecek kalbimiz.
Sonsuz anısına büyük hayatın
kısacık sanılan büyük hayatın
Hızla gelişecek kalbimiz.
Kalbimiz
Yenileyecek sonsuzluğunu
Ve hızla gelişecek

Hızla gelişecek kalbimiz
Ağlattığı bir şey gibi tombul çocukların
Çağdaş her şeyin vurgusuna uyarak
Bir keşit gibi ölümden
Bir utku gibi aşktan
Öyle yalın. Hızla
Cinsleri çekici kılan, biraz da kutsal
kadın berberlerine, yünlü kumaşlara
Korkuluklu köprülere, kedilere
Ve çiçeklere, dürüstlüğe
Bir öğle vakti kadar sağlam ve kalın
Büyük bir savaştan sonra
kadının ve erkeğin birlikte olduğu
Bir büyük savaştan

Kalbimiz.
Yerin ve gökün altedilmez bir dirilikte olduğu
Tutkumuz, direnmemiz, ellerimiz, kalbimiz.
Kalbimiz
Kalbimiz hızla gelişecek.

BİRAZ DAHA

Kullanmam ucuz özgürlüğü sana sığınırım
Azarladığım bir dünyayı suya bırakıp
Günlük dövüşü en uygun yerinde keserek
Ve kan biraz daha akar durur, akmalıdır
Bir çaresizlik sanırım, öfkem büyür uğunurum
Oysa bir çiçek bir güzel dünyaya bakmalıdır
Ve kuytulardan, unutulmaktan tek tek
Ölülerimiz toplanacaktır.

Senin yıldızların güneşlere dönüşür
En karışık en bozgun bir öğle uykusunda bile
Ve sonsuz sevinç taşıyan bir çığlıktır
Bir suyun bir başka suya karışması
Kanları çökelirken bir soylu tabakta
Bir bahar anlatıcısının
Bir mutluluk dülgerinin
–Gecelerde ve yalnızlıklarında hepsi üşür–
Ölülerimiz toplanacaktır.

Ne kadar hüzün geçmişse dünyadan
Ne kadar acı geçmişse yaşayacağız
Hepsini yeniden, bir bir dünyada
Dünyadan ve dünyayla sana sığınırım
Acılardan ve hüzünlerden değil
Kaçmalardan ve korkulardan değil
Çünkü bir güçtür sıcaklığın kollarıma
Çünkü kanları, kanları, kanları hatırlarım
Çünkü ölülerimiz toplanacaktır
Ve yüceltilecektir bir mavide.

Haberlere, yorumlara ve büyük tirajlara
Asalak otlara karşı, türeyip giden
Bir sun'i ilkahla üreyip giden
Bir soya, bir sanrıya karşı
Kuşanıp kahramanca tek silâhını, kanını
Diri bir su gibi gidenleri hatırlarım
Odalarda ve güzel bir dünyada
Sararırken bir başına eski güneş
Yıldızımız uzak bir iklimde
Bir tüfek olacaktır. Bir tüfek
Ölülerimiz toplanacaktır.

Ve bizim bir haziranımız
Bir yıl kadar yetecektir dünyaya
Çünkü yoğun ve ateşle yaşanmış
Çünkü ellerimiz, başımız ve kanımız
Hayasız pençelerini kokuyla gizleyen
Bir olgu olmayacaktır sana
Ölülerimiz toplanacaktır
Doldurulan bir kıyı gibi.

Anılacaktır bir general pantolonundan
Nasıl sezgiler ve gerekçeler çıkardığımız
Nasıl kırgın ve nasıl umutlu olduğumuz
Bir şenliğin başlangıcından ve sonundan
Sığınmamız da anılacaktır.

Ölülerimiz toplanacaktır
Kenar köşe kasaba hanlarından
Deniz en güzel aşkken ayışığına
Küçük ve karanlık odalarda öldürülenler
Direnerek ve akarak ölenler
Yüceltilecektir
Anılacaktır ölümleri

Bir şehir akşamında herkes kaçışırken
Ormanlar bir çözülmeye bozulurken
Karanlığa kanıyla karşı duran
Kanıyla ışıtan, yalazlayan karanlığı
Yalnız ve dayanıklı gecelerinde üşüyen
Ölülerimiz toplanacaktır.

Biraz daha kan, kan ve suyun akışı
Ey suyun güvenli akışı
Sana bir yamaç gerekmez mi
Ki sonun özlemine hızla varsın
Ki sen varsın, akıtılmış kanlarla varsın
Ve kan ve akışın o soylu tabakta
Ormansız bir halka sunulacaktır
Bir orman olarak
Ona sığınılacaktır.

Sana sığınılacaktır kırılıp toplanınca
Sana sığınıyorum kırılıp toplanınca
Değil sonsuz girdiçıktısına yaşamaların
Ey en güzeli, en gürü bütün çeşmelerin
Ayın ve denizin sahibi ve su içmelerin
Sana sığınılacaktır
Ve kuytularda, dağlarda, alanlarda
Akıtılan ve akıp gelen kanlarda
Bir sabah büyük büyük ateşler yanınca
Eller temizlenecektir
Bir tören olacaktır
Ölülerimiz toplanacaktır.

münacat

birden hatırladık seninle buluşamadığımız günleri
gel ey büyük bakış yüce suskunluk gel artık beri

kentleri ve kasabaları ve köyleri çevirdik senin adına
kapıları tutmaktan artık herkesin nasır oldu elleri

olsun daha da tutarız sen varsan düşüncemizde ama gel
tutarız karaları ve denizleri ve yaşayan yürekleri

kendin karşı koydun yaptığın saraylara zindanlara tellere
yine kendin kullan artık kendi yaptığın tüfekleri

bozgun bir şubat sensin, ekmek ve kan senden, ekim sensin
nerende taşır büyütürsün nerende sonsuz gelecekleri

hatırla, kendini hatırlat, o büyük haklılığı denize giden
hatırla, karada ve denizde onardığın her yeri

hatırla, karada büyük taşları üstüste kodun, hatırla
yürüttün canalıcı denizlerde cesur gemileri

"... senin hüznün bir yazgıdır, bir eski zamandır
büyüksün artık büyük dirimine beni inandır

bir değişmezlik sanırsın çoktan beri her şeyi oysa
bir vakitler güneyde öyle kötü kullanılmış ki..."

gecikmiş bilgeliğin yaşamış bir eski ağacı hatırlatır
ki sen emzirirsin duyguyu, sen beslersin kalemleri

sen yarattın, sendeyiz, suyumuz, toprağımız kanımız senden
ey yüce bekleyiş, sanki bu kalın eller kimin elleri

artık bize soluk ver, bizi besle, kendini hatırla
ey biraz yavaş, biraz kutsal, beklerken az sevinçli

seni bağışlamam çünkü ben büyük bir dirim taşırım
çünkü ben ey derim ve severim ey demeyi bilenleri

biz bir aşk nedir biliriz seninle, biz biliriz
ey kim varsa orda o tek olanın adına çekin kürekleri

iyimser bir sonuç'a

ben bir gün giderim ki neyim kalır
eksik bıraktığım her şeyim kalır

yaz günü kim ister ki öldüğünü
eksik bıraktığım her şeyim kalır

yaşamam bir beyazlık gibi sanki
eksik bıraktığım her şeyim kalır

genişlerim dağılırım beyazım
ben bir gün giderim ki neyim kalır

ben bir gün giderim ki ey diri at
elbette benim de bir şeyim kalır

sonsuz biçim'e

sarsıldım son uykusunu uyuyunca arabistanın
her eylem bir hamut gibi yerli yerinde kalınca

sarsıldım son uykusunu uyuyunca bir hastanın
eklemlerin yerini eklemsizlikler alınca

ey güzel mavi güneş, sen çekici misin bir ustanın
çekimserlik artınca kahramanlık azalınca

durdum sarı güller gibi ilkyazına bir hastanın
biraz askerce, biraz aşk gibi, biraz kalınca

ey soyumdan ve aşkımdan yana olan kalbim
her şeyden umut kesilir her şey kırık sen ufalınca

oysa son provasını yapıyoruz bir büyük destanın
sonsuz bir biçim olacak o herkes katılınca

su yorumcuları'na

I

ben ne güzel işerim güneşe karşı
arkamda medrese duvarı önümde çarşı

bir sürekli kaşınmadır yaşadığım
törelere ve alışkanlığa karşı

geldim gittim geldim bir şey bulmadım
üzüldüğüme ve yorulduğuma karşı

ah aklıma her şey gelir, her şey gelir
doğan güne karşı batan güne karşı

sözde kirlettiğimiz bütün her şey duruyor
bak ne diyorum sana, ele güne karşı

biz duralım biz sürekliyiz duralım
durukluğa, tüberküloza ve uranyuma karşı

durduk, ateş besledik, kuşları sürekledik
arkamız medrese duvarı önümüz çarşı

güneşe güneşe karşı

su yorumcuları'na

II

biz bir parça acemi bir su yorumcusuyuz
öteden beriden dayanıklılık taşırız durmadan

ellerimiz bir türkü gibi öyle, kendiliğinden
uzun bir gündüzü farkedenlerin en sonuncusuyuz

ay batar, çünkü rüzgâr bir menekşeye dönüşür, biliriz bunu
çünkü mavi gözlü ve deli sekiz kardeşin onuncusuyuz

ah büyük tarla, ah büyük deniz, ah büyük çalgı, bil!
senin en son alacağın biçimin sabırlı yontucusuyuz

sezgilerimiz ve ellerimiz sonsuz bir alışkanlık gibi. İlerde
aşkın ve tüberkülozun ve uranyumun bulucusuyuz

karalarımız ve aklarımız bir duvarı yıkmaktır, anlatılır
biz, çılgın bir yürüyüşün en tetik yolcusuyuz

eririz tükeniriz, toplanır yaratırız. Bu bize aşktır
biz belki de en uzun yaşamalı bir su'yuz

ne değişir

ben kan diye başlamak isterim oysa gülün derdi başkadır
lâle bahardan yanadır çiğdem güneşten konu değişir

hepsine pekâlâ amma bilirim gülün derdi uydurma
kıpkırmızı en çok yakışırken kendine onu değişir

lâle mayıs ayıdır mora turuncuya filan boyanır
pek güvenmem yabancıdır bakarsın yönü değişir

çiğdem cefaya katlanır alışmıştır kendi yeşiline
haklıdır bakımsızdır yağmurun durmadan günü değişir

hoş olsun bütün verdikleri aldıkları şu çiçeklerin
gül susar çiğdem uyanır tüfek başlar konu değişir

hep böyle süreceği sanılır bu gül hikâyesinin
hep böyle sürer gerçi amma bir gün sonu değişir

tomris uyar için bir şiir kurma çalışması

seni sonsuz biçiminde buldum o biçimi almıştın
sandviçlerle, kötü şehirle, terle başbaşa kalmıştın

yürüdü üstüne herkesin neonu, herkesin babaannesi
herkesin en eski olan kökü, en eski hanesi

yeşili bozup suya çevirdin, akşamı sonsuz uzattın
ne buldunsa o akşama uygun, ne buldunsa ona kattın

perdeler uzundu, rüzgâr kısa, masalar üç bacaklı
masalar dört bacaklı, rüzgârlar uzun, perdeleri kısalttın

sen bir atmacanın en uzun çığlığısın her türlü gökte
göğü büyüttün, otobüsleri aldın, şehirleri ufalttın

yıkılan bir kedi bir süre olarak doldurur sesini
seversin bir kanaryanın sesinden çok kendisini

denizi ve ormanı, açlığı ve başkaldırmayı ayırmadın
bırakılmış bir köşebaşının en güzel tanımıdır adın

seversin diye söylerim her şeyi, sana uygun olsun
çünkü her şeyin birbirine uygununu sen bulursun

gel ellerini ver en güzel ellerini öyle
ruhum, ateş yüreğim, kokum, birlikte öyle

KAVŞAKTA

artık gelince biliyorum, önceleri korkardım
şöyle ufak bir şey, sudan kaçmış ayışığı
otuzbeşbin atlının dağdan gelen yankısı
önceleri açılıp gider sanırdım her şeyi
her şeyi açılıp gider sanırdım, bir kez şiire konmuşsa
menekşeler, bademler, büyük adamlar, kutsal olan ne varsa
şimdi bir çekiç ve bir alan yetiyor çaresizliği anlamaya
örneğin bir eczanede bir koku duyuyorum
tamam.

oysa ben eczaneye bir ilâç için girmiştim
sirozluyum, ya da mitral darlığım var, ülserliyim belki de
niyetim bin yıl direnmektir bu halde bile
romaymış, bizansmış, cumhuriyetmiş, bilmem neymiş, bahane
turuncu bir çiçek açarmış bir yerde akşamüzerleri
eskiden büyük adamlar geçmiş topuz gibiymiş her biri
(o koku)
hangi budala söylüyor artık bu sözleri
el ettim birisine, bir başkasına giymediğim şapkamı çıkarttım
ne dağları tanıdım, ne denizleri ne öteyi beriyi
daha demin uyanmıştım, az önce, baktım
vakit akşam.

>

hayrola yunus kâzım, hayrola karlı dağlar
hayrola karlı dağlar, hayrola yunus kâzım
geceniz bereketli olsun, gününüz sağlam
ben geldim gittim işe yaramayan şeyler topladım
kancalı iğne, balık oltası, tabanca, bomba filân
dağ gölgesi, köşebaşı, odun ve duman
bu arada başağı tanrı bildim, mührümle onayladım
ağaçlara ve otlara çocuklar gibi baktım
kurda kozaya öyle, kalem kâğıda öyle
derken bir ihanet gibi vurdu gözüme her şey
anlatamam.

ilâç milâç bok püsür
şuramda bir şeyler var
sahiden bir şeyler var
haykırmadan anlatamam.

GÜVERTEDEN BİRİ

Suyu bir araç diye kullanan gemiye yaklaşık olarak
otuzbin kişi bindi
Ormanlar bölgesinden onbin, yağışlı topraklardan sekiz
ve tuz göllerinden onbeşbindi
Dolunay, salkımsöğüt, elverişli rüzgâr, şişe mantarı, yoğun
uykusunda şehir, deniz ve gemi
Herkes tanık, işte bir daha söylüyorum, gördüm usul ve
karanlık, yemin bile ederim
O da bindi.

Ne kadar sürer bir kurdun özgürlük rüyası, pençeleri
yabancı güvertede aşınırsa şimdi
Hele gemi zâbitleri ve tayfalar, kokulu büyük sigaralarını
gülüşerek birbirlerinden yakıyorlarsa
Ne kadar sürebilir ölümün en son düşünülmesi gereken
bir kurtuluş olduğu
Bazıları susmayı aldılar, kimileri "evet" demeyi, avunup
yansılamayı, herkes bir türlü silâh
O da bir silâh edindi.

Ey bir yelkende kurutulmuş güneş anısının giderilmez
akşamsızlığı
Elimden en son alacağın işte bu, soyuma yaraşan
doğurgan coşkunluktur
Karanlık kendi kuytularına ve yaz, baygın dalgınlığına
çağırsa bile özlemli ellerimi
Otuzbin kişinin yarısını ve zâbitanın ve tayfaların
tümünü ergeç yenerim
O yendi.

Şimdi bir geminin kıç kasarasında biliyorum
O, bir yolcuya bir savaşı anlatıyordur
Kanın bir cephe olarak kullanıldığı
Ve ölümün bir silâh olarak.

ACININ TARİHİ

kalın ve karanlık bir çatı merdiveni gibi
giderilmez eksikliğini tanırım onun
suyun bardakta duruşu gibi
bir öfke usul usul büyürken kuytuda
yemyeşil bir çayır görünümündedir
haziran ortasında bir gümüş lüfer
büyülü bir fotoğraf bir gümüş çerçevede
ve evinde hemen hazır bir silâh
böyle kargaşalı günler döneminde
beşer onar koparılan bir takvim sanki
bahara

bunlar güzel şeyler biliyorum
herkes de biliyor kuşkusuz
ama ne kadar güzel ne kadar güzel
serçenin kış günü yemidir
alnı akıtmalı bir atla düğüne gitmek
ayışığı penceresi, bir güzel insan sesi
ama ne kadar güzel
kırda bir oğlak kadar
kışlada bir türkü kadar
rüzgârda kuruyan tülbent kadar
oysa gece tam yarısıdır bir günün
ve daha güçlüdür gündüzden

>

ben şimdi diyorum ki bir bak şu alanlara
sokaklara köprülere kiremitsiz damlara
taşlara sopalara amanvermez silâhlara
şehir haritasına trafik lâmbasına kan içinde adamlara
kan içinde adamlara
kan umutsuzluktur
ona kendini hazırla
ne kadar yalnız olduğumuzu hep hatırla
açlıkları yoklukları kırımları
–örneğin sensiz olmak ömrümün bir akşamında–
bir bölgeden birine giden orduları uçaklarla
yalanlar ihanetler karmakarışık limanlar
iki şeyin apansız karşı karşıya geldiği dünyada

ben şimdi diyorum ki
buna inanmak gerek
bir susam gibi boyuna sulamak umutsuzluğu
ve direnmek
hep direnmek devam etmek adına

diyorum ki acılığı eksilmesin ağzımızdan
boyuna tükürmek için
boyuna

KIŞTAN KALAN SOĞUKLUK

yine de kötü bir kış geçirmedik sanıyorum
altın düştü örneğin
karlar beyaz yağdı, direndi uzun zaman
geleceğin sevgisi bir aklık olarak başladı
sevgilim senin ellerin bir keçi sever kadar taze
sevgilim kolera yavaşladı
üstelik birkaç kez de aya gidildi
gelindi bile

şimdi ey benim badem gözlüm
su çiçeği, kızamık, boğmaca geçirmişim
ancak ölünce hatırlanan sarışınım
altın sarısının beyaza dönüştüğü şu günlerde
sabah sabah aç karnına ölünen şu günlerde
kararlı yüreğin bir manşeti yadırgarken
silâh kullanmayı isterken ellerin şu günlerde
–sana onu da öğretirim–
yüreğin kıpır kıpır yerinde duramazken
saçını taramamaktan aktardığın sıkıntı
sarı bir boya halinde parmaklarına yayılırken
öyle bir sarı boya ki kanlardan damıtılmış
ve kanların bağışlamaz dirimini taşıyan
sana bir türkü söyliyeyim
güzel olmasın gerçek olsun
beklet kendini hazır dur
adı belirsiz bademlerle birlik dur
söğütlerle birlik dur
kağnı güdenlerle birlik dur
şehir kuşatanlarla birlik dur
ölen ve yara alanlarla birlik dur:

>

bir tarihte bir dağ yamacında
onikibinsekizyüzelliüç kişi öldü
yamaç yeşildi çünkü bir bahara başlıyordu
ölenlerin bir kısmı, tüfeksiz, onların bir kısmı
tüfek müfek bir yana donsuz gömleksizdi
sayı bilmezlerdi toplandılar
böylece bir yerlerde toplandılar
yürekleri uzun bir süre atmadı
aslında
çoğu da insan olduğundan yüreksizdi

bir sürü alan ve ova bir sürü ağaçaltı ve orman
ölmemeye bir sürü bahane
örneğin suyu görünce hemen ayaklarını soktular
çünkü gölgeli bir su her zaman
bitmemiş bir yapıda eski bir zaman
çünkü sonu buysa
ölmek elbette gereksizdi

>

bilirim hoşuna gitmiştir bu ilkel türkü
ilkelliği bütün bir yaz ve kış yaşanan
çünkü sağlıklı bir güneşe taparsın sen
her bir ışını şiir yazanlara umut ve hüzün veren
bir karanfil olarak sürer gider belleğinde
atı ve insanı doyuran çavdar
sevgilim hazırlığın tamdır
ve şiire artık saygın yok
üstelik ben de seninleyim bu konuda
pazardan kârsız dönen köylüler gibi

kanın ateşin ve seslerin böyle cömertçe kullanıldığı
böyle sorumsuzca kullanıldığı bir dönemde
herkesin şimdilik hakkı vardır hüzünlenmeye

yukarda dediğime bakma aslında
başarısız boktan bir kış geçirdik
kanımız bile doğru dürüst akmadı
bir sürü çocuğu öldürdüler

ÇILGIN-HÜZÜNLÜ

çünkü yaşamak gibi bir şeydi yaptığı
anasız bir tay gibi coşkun ve hüzünlü
akşamın dinginliğini otluyordu o zaman

her sabah denize çıkar, bir elma yerdi
hüznünü ve çılgınlığını elmanın
gözünü yumsan ağzında duyarsın

ellerine bakma artık
çünkü kar yağıyor
çılgın hüzünlü

büyük kentleri düşünse de rahatlasa
işte her şey nasıl haince karıştırılmış
kirli çamaşırlarla sabunlar ayrı semtlerde
saatin sonunda meydan
suyun sonu ilerde
böyle yaşamak zordur elbet anlıyorum
çılgın ve hüzünlü

çünkü bakışları yazda geçmiş bir geceyi andırıyor
yaşanmış mı temmuzda mı belli değil
çılgın ya da hüzünlü

şimdi dolaşıp duruyor aramızda
kıpkırmızı bir duygu olarak
doğudan batıya bir güz halinde
çılgın ve hüzünlü

biraz dağ yollarını öğrenmesi gerekir sanırım
kahırçeker mekkâri katırları gibi
onlar ki hiçbir şeyleri yok
korkunca çılgın sevinince hüzünlü

kar dindi
gerçekten dindi
ellerine bakabilirsin artık

BİR ŞEYLE MUKAYYETİZ
SERBEST DEĞİLİZ EFENDİM

şaştım, senin hançerin bu kadar mıydı
varmadı yüreğime

için suçlu bir deniz gibi
dokunma yüreğime

tabansızım, aklım başımda, ellerim
uyanık bir atmaca gülüşünde

ellerin boyalı da olsa kentten de gelsen
dağdan değilsin
dokunma yüreğime

şu ölenler kimdi, şu şarkı nerden sana
dokunma yüreğime

sondur bu akşamlar, geceler diriltir beni
bir kuşun sesinde

sen nerdesin hepimiz nerdeyiz
güneş oyalıyor ikindiyi

bir kuş sesinde

kuşla mukayyet değiliz

BİR SÜREGEN İLKBAHAR

Dursun Ali'yi mi sordunuz nevşehir'den, dışardadır,
almanya'da
"karanfil suyu neyler"i söyler durmadan
nevşehir koca bir şehir, bakmadan kim geçebilir yanından

Seyfettin'i mi sordunuz, dışardadır, almanya'da
"adına gül denen menekşe"yi hatırlar durmadan
aslında ne menekşe ne güldür hatırlanan
topluca bir coşkunluğa varıldığı zaman

şöyle ki, bir türkü sanki alır götürür kimsesizliği
münşen'de, kölün'de, şutgard'da falan

ateş sönmez rüzgârın sesinden, tersine parlar
önüne durulmaz olur artık harından

ha, Süleyman'ı sorduysanız, o içerdedir, türkiye'de
Muzaffer'i sorduysanız, o da içerdedir, türkiye'de

Hasan da içerdedir, türkiye'dedir, Mümtaz da türkiye'de
Behice de öyle ülseri depreştiği zaman

yeni bir türkü bozar gider beyazlığın adını
şakır şakır bir yağmur gibi belleklerde kalan
ve hatırlanır bir atın susuzluğu

Arif'i mi sordunuz, dışardadır, almanya'da
çalışır
Seçkin'i mi sordunuz, içerdedir, türkiye'de

>

Mevlût'u mu sordunuz, içerdedir, türkiye'de
okunur
uzun bir gün olarak ağustosta, içerde
Yusuf'u sorduysanız, rize'den, o dışardadır, almanya'da
gelecektir tabancasıyla
karısı buradadır, türkiye'de, çocuklarıyla

Murat'ı sorarsanız, içerdedir, türkiye'de
her allahın günü beşe bölerek uykusuzluğunu
"gülün narkını" hesaplıyor durmadan

şimdi, ayışığı bir kız çocuğu adının tercümesidir, amma
kendisiyle uyuşulmaz değildir hiçbir zaman

kardeşleri görünümündedirler bir âsi karanlığın
hepsi
Dursun Ali, Seyfettin, Muzaffer'le Süleyman

hepsi solgundur evet, karanlıktadır şimdi hepsi
nerden biliyorum derseniz, işte ordan burdan

ben söyledim bunu, kâtip yazdı, öbürleri bildiler
çünkü nasıl bir yazdı, kaçıncıydı koşup geldiler

Mustafa nasıl yazdı Behiç'in sesini, bilmedim mi
çünkü bana kalırsa kötü bir yazdı

çünkü herkes gidip gelirken ayaklarıyla ve motorlarıyla
Sadun'la Behiç'in içi kapkara bir beyazdı

önce diyelim ki şiir bir kuşkudur
bir otobüs yolcusunun kimliğini taşır
bir şarkı olup bir sonbaharda
onulmaz bir güzelliğe ulaşır
ve yitirip rengini bir akşam saatinde
olur olmazlaşır
kardan almaz belki rengini
ve düşmez

şimdi biz haberi nerden verelim derseniz
solgun ama aydınlık olanlardan
bir taraf olanlardan
söğütlerden de olur, kavaklardan da
ve çamlardan
yırtılıp giden adamlardan
ve durup duran adamlardan
içerden, dışardan, türkiye'den, almanya'dan
ve solgun ama aydınlık olanlardan

Mahir'i sorarsanız, dışardadır, türkiye'de

SONSUZ GİRİŞİM

sonsuz girişim kendi adımını uyguluyor
–kendini sevilmeye atamış bir şaşkın
güneşin doğuşuna seviniyor–
üstelik bir ceylanın gözünü seviyor
bir ineğin ıslak burnunu
alışılmış diye
tam o sırada bütün görkemiyle
temmuz geliyor
sanki gitmemek üzere
koltuğunda taze nohut
ve hazirandan kalma çiçekleriyle
fındık, karpuz vesaire

hiç sevmiyorum ortodoks ihtiyar karıları
–yaşlı kadınları demek daha kibar bir deyim–
ama hiç sevmiyorum yaşlı ortodoks karıları
başlarında bir topuz
apışaralarında bir maden sanki
Taksim'de gelip gidiyor
Tünel'de gelip gidiyor
sonra bir yerde
sonra bir yerde gelip gitmiyor
rüzgârda
tavanarasında
uçkurunu çözerken
gelip gitmiyor

bir ölüm kokusu kalıyor ki
insan koklamak istemez

>

ne yapılır yani
deli atlara binsem olmuyor
yok sayıyorum, varlar
yani o başı ceviz topuzlu kuru karılar
kuru da değil
çözük ve bağlı
ıslak topukları pomzayla ufalanmayan
ıslak pomzaları ufalayan

sonuç bir olgudur
çay ve oralet tiryakilerini yorumlayan
–yorumladığı–

>

herkes nasıl durmuşsa öyle söyler
ben de nasıl durdumsa öyle söyledim
ağaçlar, çiçekler güzeldi derken
ayırmak istemedim onları
oysa bilirdim tek tek adlarını
sütleğeni övseydim sözgelimi
küstümotu küserdi bana
ölçülerim içinde bütün güzellikleri
tanıdıktan sonra
isyan bir yaşamadır boylu boyunca
uskura
denize
pulluğa
motor sesine

sonunda bir örneğe vardım
sakindir dünyanın akşamları
kendine uygun kişiliği bekler
ve tanrı uykusuz
yorgun bedeniyle
yerini alacak
bir ölümlüyü

NEDENSE

nedense
bir kadını sevmeye hep memelerinden başlanır
bir şeyi hatırlatmak mı ona
yoksa bir şeyi hatırlamak mı
bilmiyorum
ama nasıl bir şeyse güzel bir şey
üstelik sonsuz da

ACIYOR

Mutsuzluktan söz etmek istiyorum
Dikey ve yatay mutsuzluktan
Mükemmel mutsuzluğundan insansoyunun
sevgim acıyor

Biz giz dolu bir şey yaşadık
Onlar da orada yaşadılar
Bir dağın çarpıklığını
bir sevinç sanarak

En başta mutsuzluk elbet
Kasaba meyhanesi gibi
Kahkahası gün ışığına vurup da
ötede beride yansımayan
Yani birinin solgun bir gülden kaptığı firengi
Öbürünün bir kadından aldığı verem
Bütün işhanlarının tarihçesi
Bütün söz vermelerin tarihçesi
sevgim acıyor

Yazık sevgime diyor birisi
Güzel gözlü bir çocuğun bile
o kadar korunmuş bir yazı yoktu
Ne denmelidir bilemiyorum
sevgim acıyor
Gemiler gene gelip gidiyor
Dağlar kararıp aydınlanacaklar
Ve o kadar

>

Tavrım bir şeyi bulup coşmaktır
Sonbahar geldi hüzün
Kış geldi kara hüzün
Ey en akıllı kişisi dünyanın
Bazan yaz ortasında gündüzün
sevgim acıyor
Kimi sevsem
Kim beni sevse

Eylül toparlandı gitti işte
Ekim filan da gider bu gidişle
Tarihe gömülen koca koca atlar
Tarihe gömülür o kadar

NEDİR SONSUZDAN BİR ÖNCE

nedir sonsuzdan bir önceki sayının adı
diyelim sonsuz eksi bir
sonsuz eksi bir
hayatın adıdır bu

gece bütün şablonuyla
geldi üzerimize
ormanlar taş kesilip kömüre durdular
ve petrole kesti planktonların hepsi
gazyağı tunç duman
ne kadar sürdü ki ateşin yengisi
bir türlü yeterince yaşanamayan
sonsuz eksi bir

hatırla desem
neydi hatırlanacak olan
dört başı mamur bir av partisi
görkemli otellerin alacalı lobisi
kalın bir sevda ince bir mevsim sonu
tahıl ve değirmen
kırılıp dökülmüş bir iskelet
kalbiyle birlikte
bir temmuz ortası
nasılsa öyle

kaç ozan haykırmış
sürüp giden zamanın ardından
sevmek sevmek
ben de ben de

sonsuz eksi bir
şaşkın bir pazarcının
akşamüstünü sevmesinde

KIRLARDAN GELİYORLAR

kırlardan geliyorlar ellerinde sümbülteber
elbette kırlardan kırlardan gelecekler
başka türlü nasıl güzelleşir bu akşamüstleri
söyleyin nasıl dayanılır dükkânlara depolara
bu katran kokusu başka türlü nasıl geçer

sonsuza varmadan bir önceyiz sanki
–o sayının da bir adı vardı unuttum–
her şey öyle saydam öyle madensel
kapıların kilitleri açık ve herkes uykusuz
hepsinin elinde bir saat bir sümbülteber

eskiden şaşardık bazı şeylerin yokluğuna
artık bu yokları var etmeyi usladık
ağaçları budadık ormandan balıkları tuttuk denizden
hani bazı açılmaz sanılan kapıları omuzladık
çünkü herkesin elinde bir saat bir sümbülteber

hey koca dünya nasıl avucumuzdasın
nasıl da parlıyorsun ey gözleri maden
çözdüğüm bütün bulmacalardan zorludur yüreğin
elbette kırlardan gelecekler kırlardan
kırlardan gelecekler ellerinde sümbülteber

ey güzelim sümbül ve teber ey canım
gördüğüm sanki o değildi
sanki kuşlar albümünden bir maden

İHBAR
(1)

ali geldi ilk onu gördüm
akşamüstü haziranın beşi
sonra feyyazla süleyman
hüsnü yakup tekin lâle mustafa
kayhan
ve kardeşi
adını bilmiyorum
tayfun salim ve eczacı kerim
üçünde geldilerdi onlar başka
aliden sonra ahmet sonra suphi
küçük yakup öbür salim öbür mustafa
ekrem naci nihat kim varsa
meselâ overlokçu ibrahim
iktisattan selim
güneş bir çelik çizgi dışarda
atkestaneleri titreşir
doğrusu önce korktuk
sonra birer güçlü köşe tutup
baharda
oturduk
adam gibi konuştuk
ali küçük yakup ahmet selim
suphi tâci hilmi ibrahim
battal deniz hüseyin
İsfahan'lı mustafa
marjinal hasan ve ölüm
binali –ağrılıydı galiba– ve cengiz
yani hepimiz

HAZIRLANDIN DİYELİM

hazırlandın diyelim bir yolculuğa
"bu, yalnızlığa da olabilir" diyor birisi
dayanıklı mısın bakalım
silahın nedir
ilkin asfalt ve beton
bir bakarsın önün ardın su kesilir
yüzme de bilmezsin ayrıca

"çocukluktan kalma şeyler bunlar"
diyor matrağa düşkün biri
"nasıl olsa yenilir"
oysa kavradığım her şeyin adını bilmek
biraz bunaltıyor beni
örneğin bir atom santralı projesi
Hollanda'daki bir caz konseri
öleceğimi biliyorum nasıl olsa
ama gölgemi önüme düşürüyor
güneş önümden gelirken
şaşırıyorum gövdemi

matrağa alışkınım aslında ama
ille kayayı delen incir,
suları aşan gemi!

BİR GÜN, BİR YERDE

bir gün bir yerde şiiri gördüğümde
hayatı da birlikte
yalan söyleyemem
ya param yoksa diye düşünürüm
yani para satınalma gücü
ürkerim
örneğin yaşlı ağaçlar yaşlı deniz
yaşlı çınar yaşlı ben yaşlı çevre
bir uyum ya da başkaldırma

sonunda kalkar gideriz

SONSUZ VE ÖBÜRÜ

en değerli vakitlerinizi bana ayırdınız
sağolunuz efendim
gökyüzünün sonsuz olduğunu bana öğrettiniz
öğrendim
yeryüzünün sonsuz olduğunu öğrettiniz
öğrendim
hayatın sonsuz olduğunu öğrettiniz
öğrendim
zamanın boyutlarının sonsuzluğunu
ve havanın bazan kuşa döndüğünü öğrettiniz
öğrendim efendim

ama sonsuz olmayan şeyleri öğretmediniz
efendim
baskının zulmün kıyımın açlığın
bir yerlere kıstırılıp kalmanın susturulmanın
aşk mutluluğunun ve eski hesapların
aritmetiğin bile

bunları bulmayı bana bıraktınız
size teşekkür ederim

HİÇSİZLİĞE

Tanrı sen ne kadar güzelsin
bir hiç olarak
ormansın belki bilmiyorum
belki ormanda bir ağaçsın şuncacık
bir pazartesi günüsün
insanları dupduru edemeyen
bütün karayollarında ve demiryollarında
gider gelirim bütün dünyada
ama biliyorum Kırşehir'de mezarsın
bir kilisesin Kapadokya'da
sözgelimi yumurtada zarsın
ustasın sabahları yapmada
en katı yoklukları koyarak insanın içine
akşamüstlerinde biraz gaddarsın
sular ve zamanlar kararırken

ne yapalım
bari bağışlayalım birbirimizi

İLKYAZ MI

ilkyaz mı dedim rastgele
patlayan fesleğenleri görünce
sonsuzdur kesin
yürekdelen duygularla el ele
kış
kış elbette
ya da öyle
ya güz

onu sevdalılara sor

ama bana kalırsa
bir çocuğun yaz teri gibidir
kurur geçer gider

AŞK İÇİN

aşk için söylediğim her şeyi bir daha söylerim
sakin mutsuz ya da yırtıcı
herkesin ağzındaki o sonsuz acı
belki de bundandır

nasıl ayrı yaşarım inandığım şeylerden
onları elbette bir daha bir daha söylerim
usul usul ve usla birlikte akıcı
kandır

aşk isterim, aşk olsun isterim
yaşamanın sonu ölümün başlangıcı
kıyılarda yürürüm, sindiririm kıyıları

of güçlü macun içine kat beni
kanım koyulaştırsın kırmızıyı
anadoluda bir yerden bir yere giden biri
belki bir kirazı hatırlar
bir denizi kesinlikle hatırlamaz
belki hepsini birden hatırlar da bilemez
ne zamandır

akşolsun ne zaman
aşkolsun tiyatro geceleri
aşkolsun "bravo" sesleri
aşkolsun anadolu otobüsleri

>

aşkolsun bildiğim ışık
biz birden türeriz istanbulda ve heryerde
görünmez bir mutsuzluğu söyleriz
bilge kayalarla
çarpılan ebonitler
oluşturur tersliğimizi
ey canım, güzel yüzlüm
suyunda denizleri bulduğum
bilmediğim yerlerimdeki sancı
bana bir şey söyle güleyim
bir şey daha söyle
inandır

bir şey daha söyle istersen
beyaz olabilir
suya falan benzeyebilir
bir adaya benzeyebilir.

UYAR, TURGUT *(Ankara, 4 Ağustos 1927 - İstanbul, 22 Ağustos 1985)* Şair.

Tam adı Ahmet Turgut Uyar. Ahmet Turgut, Tangar ve T. U. imzalarını da kullandı. Fatma Hanım ile harita subayı Hayri Bey'in oğlu. İlkokulu, babasının emekliliğinden sonra göçtükleri İstanbul Edirnekapı'daki Hırka-i Şerif İlkokulu'nda (19. İlkmektep) ve Molla Aşki'deki 5. İlkokul'da okudu; liseyi Konya Askeri Okulu (1941) ve Bursa Işıklar Askeri Lisesi'nde okuduktan (1946) sonra Askeri Memurlar Okulu'nu bitirip (1947) memur subay olarak göreve başladı. Posof (Kars-Ardahan), Terme (Samsun) ve Ankara'da personel subayı olarak görev yaptı (1947-58). 1958'de askerlikten ayrılarak Türkiye Selüloz ve Kâğıt Sanayii'nin (SEKA) Ankara şubesinde çalışmaya başladı. *Dönem* dergisinin (24 sayı, 1963-65) kurucuları arasında yer aldı. Kendi isteğiyle emekli olduktan (1969) sonra İstanbul'a yerleşti; Aşiyan Mezarlığı'nda gömülüdür. İlk eşi Yezdan Şener'den üç, ikinci eşi yazar Tomris Uyar'dan bir çocuğu vardır.

İkinci Yeni'nin, E. Cansever ve C. Süreya ile birlikte üç öncü şairinden biri olan T. Uyar edebiyat dünyasına hece ölçüsüyle yazdığı şiirlerle girdi. İlk şiiri ("Yad") *Yedigün* dergisinde çıktı (46. sayı, 22 Haziran 1947). *Kaynak, Varlık, Yeditepe, Pazar Postası, Dost, Değişim, Türk Dili, Yeni Dergi, Papirüs, Oluşum, Gösteri, Yeni Düşün* gibi dergilerde şiirlerini yayımladı. "Bir Şiirden" başlıklı yazılarını *Papirüs*'te, eleştiri ve denemelerini *Dost*'ta yayımladı. İlk kitabı *Arz-ı Hal* ve ikinci kitabı *Türkiyem*, hece ölçüsünü kullandığı, hece kalıplarını günümüze taşıyarak yeni denemelere giriştiği şiirlerin örnekleri oldu. Söz konusu dönemde (1947-58), biçimde hece ölçüsü kalıpları bakımından halk şiiri geleneğinden yola çıkan T. Uyar şiiri, içerikte de memleket ve insanın gündelik sorunlarına yer verişiyle toplumsal nitelikler taşıyan bir şiir olarak belirginlik kazandı. Anılan dönemde, görevi gereği Anadolu ve kırsal kesim insanını yakından tanıması ve kimi sorunları onlarla paylaşıp yaşamasının etkileri, *Arz-ı Hal*'le başlayıp *Türkiyem*'e uzanan çizgide gittikçe belirginleşip güçlü bir sese ulaştı.

N. Ataç, şiirimize T. Uyar'la birlikte giren farklı sese dikkat çekerken, söz konusu süreci *Türkiyem*'e yazdığı önsözde *Arz-ı Hal*'den başlatır: "Üç yıl mı oluyor? Dört yıl mı? Ankara'nın ufacık *Kaynak* dergisi bir şiir yarışması açmıştı. Dergiyi çıkaran Dökmeci kardeşler beni de düşünmüşler, yargıcılar kurulunda, yani hakem heyetinde bulunmamı istediler. Güzelleri vardı gelen şiirler içinde. Olmaz olur mu? Türk şiirinin en

verimli çağlarından birindeyiz şimdi, her yıl yeni yeni şairler getiriyor, o kadar ki hepsini öğrenemiyoruz. Okuduğum şiirlerden birini, *Arz-ı Hal* adlısını beğenmiştim. Kimin olduğunu bilmiyordum, sonradan söylediler, Turgut Uyar'ınmış. (...) Bu şiire birincilik verilmesine çalıştım. Kurulda üç kişiydik, öteki üyeleri kandıramadım. (...) Turgut Uyar'ın *Arz-ı Hal*'i ikinci oldu. Neden o kadar sevmiştim *Arz-ı Hal* şiirini? Kusursuz bir şiir midir o? Değil, o günlerde de görmüştüm, şimdi de görüyorum, var kusurları, bir acemilik seziliyor. Ama yeni yetişen bir şair için acemilik kötü bir şey midir? Başkalarına uymayıp da kendi yolunu aradığını göstermez mi? O acemiliği için de sevdim Turgut Uyar'ın şiirini. (...) Bir gün *Varlık*'ta bir şiirini okudum: 'Uzak Kaderler İçin'. Ses değişivermişti. Turgut Uyar kendini artık aramıyordu, bulmuştu. O şiiri yazan adamın gönlünde büyük şiirin esmeye başladığı anlaşılıyordu. Acemilikten büsbütün kurtulmuş muydu? Hayır. Bir kere Turgut Uyar'ın dili daha iyice arılaşamadı; şekil, bakıyorsunuz, birdenbire aksayıveriyor. Olsun, artık biliyorum ki Turgut Uyar günümüzün en iyi Türk şairlerinden biridir, genç şairlerimizin başta gelenlerini sayarken onu unutmaya kimsenin hakkı yoktur. (...) Bilmem yanılıyor muyum Turgut Uyar'ı iyi bir şair saymakla? Hiç sanmıyorum. Ne olursa olsun, onun için atıyorum zarımı."

T. Uyar, başta N. Ataç olmak üzere kimseyi yanıltmadı ve *Türkiyem*'den yedi yıl sonra, içerikten biçime yepyeni özellikler taşıyan öncü bir kitapla, *Dünyanın En Güzel Arabistanı*'yla, kendi şiirine bambaşka bir yatak açarken Türk şiirinde de etkileri günümüze dek sürecek olan bir dizi tartışmayı başlattı. Demokrat Parti döneminde Türk şiiri, bir yandan edebiyat ortamında fırtına gibi esmiş olan Garip akımının etkisinden kurtulmaya çalışıyor, Garip şiirinin günümüz insanını açıklamaya yetmediğini, çağdaş bireyin sorunlarını ele alabilmek için yeni bir imge kullanımının gerektiğini iddia ediyor, öte yandan, günden güne artan baskı altında bunalan birey için çıkış yolları arıyordu. Daha sonra İkinci Yeni adıyla anılacak bir grup şair bu türden bir arayış içindeydiler ve söz konusu arayış kısa bir süre içinde dergilerde kalan tek tek şiirlerden çıkıp kitap boyutlarına ulaşan bir şiir tavrına dönüştü (O. Rifat: *Perçemli Sokak*, 1956; İ. Berk: *Galile Denizi*, 1958; C. Süreya: *Üvercinka*, 1958; E. Cansever: *Yerçekimli Karanfil*, 1958; T. Uyar: *Dünyanın En Güzel Arabistanı*, 1959) ve şiirden öykü ve romana kadar bütün edebiyat ortamını kökten sarsan bir dönüşümü başlattı. Biçimde, dildeki bozmalar ve imge düzenindeki uzak çağrışımlarla belirginlik kazanan

İkinci Yeni akımı, içerikte de, şiirin o güne dek uzak durduğu çağdaş bireyin sorunları ve açmazlarına neredeyse sınır tanımayan bir tutumla yer vererek farklılaştı.

Böylesi bir dönemin ürünü olan *Dünyanın En Güzel Arabistanı*, özellikle "Akçaburgazlı Yekta" şiirlerindeki öyküleme tekniği, uzun dize kuruluşları, son derece zengin imge kullanımı ve duyarlığını yerelden evrensele taşıyan özellikleriyle aynı dönemde birer ikişer yıl arayla yayımlanan diğer kitaplardan ayrılarak öne çıktı. Bireyi, toplumun asli parçası olarak ele alan ve bireyin gelişimi sağlanmadan, bireyin sorunlarını çözmeden toplumun sorunlarının çözülemeyeceği biçimde özetlenebilecek farklı bir toplumsallık anlayışı taşıyan bu şiirlerde bireyin fazlaca ön planda yer alması, İkinci Yeni'nin bütün şairlerini olduğu gibi, T. Uyar'ı da bireycilik suçlamasıyla yüz yüze bıraktı. Kolaycı ve kolaycı olduğu için de haksız olan bu yargılar, bir yandan alışmış olduğu şiir duyarlığına tutucu ölçüdeki bağlılığı yüzünden "yeni" olan bu şiiri anlayamıyor, öte yandan "toplumcu ilke"lere gönülden bağlılığı nedeniyle bireyin sorunlarının bu ölçüde öne çıkarılmasından yakınıyordu. Bir başka deyişle, şiir ortamında Garip akımının başlattığı "hece kalıplarını kıran" biçimdeki devrimi ve 40 Kuşağı'nın yer yer "kaba slogan"a varan toplumcu içeriğini "verili durum" olarak benimsemişti ve "yeni" karşısındaki tavrını, "statüko"yu korumak biçiminde belirledi. Söz konusu "statükoyu korumak" kaygısı, İkinci Yeni'yi karşılarına alan kimi şair ve eleştirmenler tarafından yer yer Demokrat Parti uydusu, giderek de "faşist" şiir türünden oldukça uç karalamalara vardırılsa da, gerek İkinci Yeni'nin diğer öncü şairleri, gerekse T. Uyar, açıkça "saldırı"ya varan bu tavır karşısında bir yandan kendi şiirlerini oluştururken, öte yandan şiir ortamını yeni deneme ve imkânlara açmak çabasından geri durmadılar. Bu bilinçli ısrar nedeniyledir ki, hem kendi şiirlerini olabilecek en uzak imkânlara taşıdılar, hem de Türk şiirini, etkisi 40 yıl boyunca süren ve hâlâ sürmekte olan çok köklü değişimlere uğrattılar.

O güne dek şiirde konu edilmeyen biçimde, bireyin çelişkilerini, uyumsuzluğunu ve yalnızlığını anlattığı *Dünyanın En Güzel Arabistanı*, Türk şiirini derinden etkileyen bir kitap oldu. Ancak, *Dünyanın En Güzel Arabistanı*, Türk şiirine getirdiklerinin yanı sıra T. Uyar şiirinin neredeyse bütün ipuçlarını barındıran karakteriyle de ayrıca öne çıkar. T. Uyar lirizmi, "öyküleme tekniği"nin bir yansıması olarak Türk şiirinde bir başka örneğine kolayca rastlanmayacak uzun dize tercihi; ve şiirde

yer yer "düz anlatım"a varan doğrudan söyleyişin bütün örnekleri en tipik haliyle ilk kez bu kitapta ortaya çıkar.

Tütünler Islak, Dünyanın En Güzel Arabistanı'yla başlayan yeni şiir tavrının devamı niteliğinde olmakla birlikte, T. Uyar şiirini özellikle biçimdeki durmuş oturmuşluğuyla bir ileri konağa taşıyan karakteriyle öne çıkan kitaptır. *Dünyanın En Güzel Arabistanı*'yla bireyin hayat içindeki konumunu, yalnızlığı, çaresizliği ve açmazıyla oldukça kalın ve neredeyse değişmez çizgileriyle saptayan T. Uyar'ın *Tütünler Islak* ile bir uçtan bireyin toplumla ilişkilerine ve giderek de toplumsal sorunlarına eğilmeye başladığı görülür. Birey, toplumsal düzeyde yaşanan yabancılaşma ve giderek de yalnızlaşmanın kurbanıdır; *Dünyanın En Güzel Arabistanı*'nda daha örtük biçimde yer alan bu yaklaşım, *Tütünler Islak*'ta tartışmaya yer bırakmayacak bir açıklıkta belirginlik kazanır ve T. Uyar şiiri, kendine açtığı bu yeni yatakta, gün geçtikçe daha da derinleşerek akmaya başlar.

Her Pazartesi, T. Uyar'ın, askeri görevini bırakarak sivil hayata geçtiği (1958), ilk eşi Yezdan Şener'den ayrıldığı (1966), emekli olduktan sonra Ankara'dan ayrılarak İstanbul'a yerleştiği (1967), ve ikinci eşi R. Tomris'le (Tomris Uyar) evlendiği (1968) tarihleri ve yaşamı açısından çok kesin dönüşümleri barındıran bir dönemin ürünüdür. "Toplu Şiirleri"ne adını veren "Büyük Saat" adlı şiirin de yer aldığı bu kitap, *Dünyanın En Güzel Arabistanı*'yla başlayan "bireyi hiçbir koşulda göz ardı etmeme" biçiminde yansıyan seçimi ve şiir tavrına rağmen toplumsal konu ve sorunların önceki iki kitaba oranla daha fazla öne çıktığı bir kitaptır. Çünkü kendi şiir serüveninin gelişim çizgisinde, bireyin çağıyla ilgili sorun ve açmazının hesaplaşmasını bir ölçüde örneklemiş ve tamamlamış, böylece, bireyi toplumsal sorunları, çilesi, hatta acısıyla ele alarak daha kapsayıcı bir söyleme ulaşmıştır. T. Uyar şiirinin içerik olarak bu görece değişiminin bir başka belirleyeni, aynı dönemde Türkiye'de yaşanan toplumsal dönüşüm, yükselen sol muhalefet ve gün geçtikçe etkinlik kazanan işçi sınıfı hareketidir. T. Uyar, bu hareketleri, düşlediği güzel dünyanın yansımaları olarak değerlendirip şiirlerine taşımıştır.

Bir sonraki kitabı *Divan*, çağımızın gündeme taşıdığı içeriği divan şiiri geleneğinin kalıplarıyla yeniden söylemek bağlamında, özellikle Türk şiirindeki "biricik" deney olması bakımından öne çıkar. Divan şiirinin münacat, naat, kaside, rubai gibi formlarından ve aruz kalıplarından esinlenen şiirlerden oluşan *Divan*'da gelenekten yararlanmak-

tan çok geleneği dönüştürmenin peşindedir ve bunu, yine ustalaşmış şiir sezgisi ve becerisiyle yapar. *Toplandılar* adlı kitabı, *Divan* denemesiyle ara verdiği "toplumsal mücadelesi içindeki birey"in şiirine dönüşün ya da *Her Pazartesi*'yle başlayan sürecin devamı niteliğindedir. T. Uyar, her zamanki tavrıyla bir yandan yalnızlığı ve açmazıyla öne çıkardığı bireyin sorunlarından hiçbir koşulda vazgeçmeme tutumunu sürdürürken, öte yandan toplumsal hareketlerin vaat ettiği "güzel günler"in şiirini yazarak hem gündemdeki mücadeleyi destanlaştırır, hem de yürütülen mücadele için çok gerekli olan umudu besler. İkinci Yeni'nin etkinlik kazanmaya başladığı ilk yıllarda "Demokrat Parti kuyrukçuluğu", giderek de "faşist" suçlamalarına muhatap olmuş bir şair olarak T. Uyar'ın özellikle *Toplandılar*'da yer alan şiirleri, söz konusu suçlamalara en güzel cevapları oluşturmanın ötesinde "direniş edebiyatı"nın en güzel örnekleri arasında yer alır. *Kayayı Delen İncir* ise, yaşanılan dönemin öne çıkan sorunları ve duyarlığı gereği, önceki hiçbir kitabında rastlanmayacak ölçüde "yüklü" bir toplumsal içeriğe sahiptir ve bunu, dönemin şairlerinden farklı olarak, şiir dilinden, estetik yaklaşımından kesinlikle taviz vermeden, şiirini slogan söyleyişe alet etmeden gerçekleştirir.

Birey olarak, yine yalnızdır T. Uyar, uyumsuzdur, çaresiz ve çıkışsızdır, ancak bu acıyı dile getirirken yaşanan toplumsal muhalefet ve yürütülen mücadele karşısında duyarsız kalamaz, çünkü kendi bireysel kurtuluşunu ancak toplumsal kurtuluşla mümkün sayan bilince daha işin başında varmıştır. Bu bilinci örnekleyen şiirler olarak "Santigrad 100", "Hangi Soruyu Niye", "Nedir Sonsuzdan Bir Önce", "Yapı", "Acıyor", "Kırlardan Geliyorlar", "İhbar 1", "İhbar 2", "Gülün Kanından", "Kim Varsa", "Hazırlandın Diyelim" başlıklı şiirler, *Kayayı Delen İncir* adlı kitabında özellikle öne çıkar.

Büyük Saat adıyla yayımlanan toplu şiirlerinin sonuna eklenen *Dün Yok mu* adlı kitabında, gerek bireysel, gerekse toplumsal plandaki her iki savaşımını da ısrarla sürdürmüş, ama "yenilmiş" bir şairin şiirleri yer alır. *Dün Yok mu*, başta yalnızlığı olmak koşuluyla, umutsuzluğu ve ona bağlı olarak mutsuzluğuyla, yenik, yılgın ve bıkkın bir şairi çıkarır karşımıza. Umut, alttan alta kendini duyursa da, sonuç kaçınılmaz biçimde açıktır; serüvenin sonu, bireyin kendi içinde ve toplumsal planda çıkışsızlığına varmıştır. *Büyük Saat*'in yayımlanmasından ölümüne kadar geçen bir yıllık sürede, bu umutsuzluk ve kırgınlığının yansıması olarak dergilerde pek seyrek görülür T. Uyar imzası.

Onun *Bir Şiirden* adlı deneme-eleştiri kitabına yazdığı "Zincir" başlıklı önsöz ise sadece Türk şiirine değil, evrensel plandaki şiir serüveni ve şair kimliğine getirdiği boyutla, toplam iki sayfaya sığdırılmış bir başyapıt niteliğindedir. Şiirimize yön vermiş adlardan A. H. Tarhan, M. E. Yurdakul, Y. K. Beyatlı, F. N. Çamlıbel, O. S. Orhon, K. K. Kamu, N. F. Kısakürek, N. H. Ran, A. K. Teçer, M. Z. Taşkın, B. R. Eyuboğlu, A. M. Dıranas, C. S. Tarancı, M. Tayyip, R. Onur, O. V. Kanık, O. Rifat, S. K. Aksal, C. Külebi, M. Eloğlu ve C. Kırca'yı birer şiirlerinden yola çıkarak değerlendirdiği bu kitabında, şairler üstüne geliştirdiği yargılarında, ama daha çok da şiirin ne ve şairin kim olduğunu tartıştığı önsözde taşları yerli yerine oturtur.

T. Uyar, şiiri ve Türk şiirine getirdikleri bakımından günümüzde de İkinci Yeni üstüne kaleme alınan bütün inceleme ve değerlendirmelerde ana eksen içinde yer alır. Şiirleriyle N. Ataç, H. Cöntürk, Fethi Naci, M. İ. Erdost, K. Tahir, N. Menemencioğlu, K. Ertop, D. Hızlan, F. Akatlı, C. Süreya, E. Cansever gibi eleştirmen ve şairlerin sürekli olarak ilgi odağında kalan T. Uyar, ölümünden sonra da, başta Tomris Uyar, O. Kutlar, F. Edgü, E. Batur, A. Oktay, E. Ayhan, H. Aktunç, R. Durbaş ve O. Koçak olmak üzere pek çok yazarın sık sık başvurduğu bir "referans şair" olma niteliğini korumuştur. Şiirleri kadar yazılarıyla da sürekli bir etkinlik içinde olan T. Uyar'ın özellikle "Şiir Çıkmazda" ve "Çıkmazın Güzelliği" başlıklı yazıları, yayımlandıkları dönemde çok uzun sürecek bir tartışmayı başlatmakla kalmamış, şiir ve şair üstüne ileri sürdüğü tezleriyle günümüze kadar süren etkisini korumuştur. Söz konusu yazılar, genel olarak şiir ve şiirin sorunlarını anlamak için olduğu kadar, özelde T. Uyar şiirine yaklaşabilmek için de okura çok önemli anahtarlar sunan yazılardır.

"Ben" başlıklı anlatısında kendini şöyle tanımlar: "Ben hep sıkıntılıyım. Yani bir adamın canı sıkılır, o ben'im. Çünkü bana en yaraşan durumdur sıkıntılı olmak. Ben silahsız bir askerim de ondan. Törenler askeriyim ben. Cumartesi ve Pazar askeri. Aslında karışık bir şey, kime ne söylenebilir? Bir sıkıntıyı ısrarla büyüterek, asıl büyük sıkıntıya ısrarla giden tümün attığı çekirdek. Pis bir köleliğe ve sonsuz çılgınlığa varacak bir oluşumu sıkıntıyla bekliyen bölünmez Varlık'ın ben'i. Ondan severim sıkıntıyı. Sevincin o amansız, o aşağılayıcı bönlüğünden korur beni. Ne söylenmişse ve ne söylenmemişse, ne yapılmışsa ve ne yapılmamışsa, ne düzeltilmişse ve ne düzeltilmemişse ondan sıkılan biri. Belki söylenmemişin, yapılmamışın ve düzeltilmemişin telaşı için-

de biraz. O kadar. Ve sıkıntılı. Ve sıkıntılı. İşte böyle başlıyordu her yerde mutsuzluk. Ve mutsuzluk büyük bir umut gibi çekiyor kendine beni."

Ödül: "Arz-ı Hal" adlı şiirle Kaynak Dergisi Şiir Yarışması (ikincilik); *Tütünler Islak* ile 1963 Yeditepe Şiir Armağanı; *Evrenin Yapısı* ile 1975 TDK Çeviri Ödülü (Tomris Uyar ile); *Kayayı Delen İncir* ile 1982 Behçet Neçatigil Şiir Ödülü; *Büyük Saat* ile 1984 Sedat Simavi Vakfı Edebiyat Ödülü.

Yapıtları: Şiir: *Arz-ı Hal* (T. Uyar) *ve Akşam Üzeri Türküsü*, (M. Çetin Tezcan) Ank.: Kaynak, 1949; *Türkiyem*, İst.: Varlık, 1952; *Dünyanın En Güzel Arabistanı*, Ank.: Açık Oturum, 1959; *Tütünler Islak*, Ank.: Dost, 1962; *Her Pazartesi (1962-1967 Notları)*, İst.: Gerçek, 1968; *Divan*, Ank.: Bilgi, 1970; *Toplandılar (1970-1973 Notları)*, İst.: Cem, 1974; *Toplu Şiirler I*, (ilk dört kitabı) İst.: Karacan, 1981; *Kayayı Delen İncir*, İst.: Karacan, 1982; *Büyük Saat*, (*Dün Yok mu?* ve bütün şiirleri) İst.: Can, 1984; *Büyük Saat*, (Kitaplarına girmemiş şiirleriyle), İst.: Yapı Kredi, 2002.
Deneme-Eleştiri: *Bir Şiirden*, İst.: Ada, 1983.
Diğer: *Sonsuz ve Öbürü*, (son şiirleri ve hakkında çıkan yazılar; haz. Tomris Uyar-S. Nezir) İst.: Broy, 1985.
Çeviri: *Evrenin Yapısı* (Lucretius; Tomris Uyar ile), İst.: Hürriyet, 1974.

Tanzimattan Bugüne Edebiyatçılar Ansiklopedisi, YKY

Şiirlerin Yer Aldığı Kitaplar

Arz-ı Hal (1. basım: 1949, Kaynak)
Arz-ı Hal • 11 • Yalağuz • 13

Türkiyem (1. basım: 1952, Varlık)
Turnam, Bir Gün Bırakmıyacağım... • 14 • Turnam, Bir Ay Doğar Pasın'dan... • 16 • Durmuş, Süt Mavi Gecesine... • 18 • Söyle Küçük Saadetini • 19

Dünyanın En Güzel Arabistanı (1. basım: 1959, Açık Oturum)
Geyikli Gece • 20 • Tel Cambazının Tel Üstündeki Durumunu Anlatır Şiirdir • 24 • Kan Uyku • 25 • Eski Kırık Bardaklar • 26 • Göğe Bakma Durağı • 27 • İki Dalga Katı Arasında Yapacağını Şaşıran Akçaburgazlı Yekta'nın Söylediği Mezmurdur • 28 • Atlıkarınca • 30

Tütünler Islak (1. basım: 1962, Dost)
Çok Üşümek • 32 • Kurtarmak Bütün Kaygıları • 33 • Islaktı Tütünlerle Sülünler... • 34 • Bir Barbar Kendin Tartar Bir Barbar Aşağlarda, • 36 • Ay Ölür Yılgınlıktan • 39

Her Pazartesi (1. basım: 1968, Gerçek)
Güneşi Bol Ülke • 42 • Açıklamalar • 44 • Büyük Saat • 48 • Hızla Gelişecek Kalbimiz • 51 • Biraz Daha • 55

Divan (1. basım: 1970, Bilgi)
münacat • 59 • iyimser bir sonuç'a • 61 • sonsuz biçim'e • 62 • su yorumcuları'na - I • 63 • su yorumcuları'na - II • 64 • ne değişir • 65 • tomris uyar için bir şiir kurma çalışması • 66

Toplandılar (1. basım: 1974, Cem)
Kavşakta • 67 • Güverteden Biri • 69 • Acının Tarihi • 71 • Kıştan Kalan Soğukluk • 73 • Çılgın-Hüzünlü • 76 • Bir Şeyle Mukayyetiz Serbest Değiliz Efendim • 78 • Bir Süregen İlkbahar • 79

Kayayı Delen İncir (1. basım: 1982, Karacan)
Sonsuz Girişim • 82 • Nedense • 85 • Acıyor • 86 • Nedir Sonsuzdan Bir Önce • 88 • Kırlardan Geliyorlar • 89 • İhbar (1) • 90 • Hazırlandın Diyelim • 91

Dün Yok mu (1. basım: 1984, Can - *Büyük Saat* içinde)
Bir Gün, Bir Yerde • 92 • Sonsuz ve Öbürü • 93 • Hiçsizliğe • 94 • İlkyaz mı • 95 • Aşk İçin • 96

İLKGENÇLİK KİTAPLIĞI
Aisopos Masalları
Grimm Masalları I-II
Sait Faik Abasıyanık
Seçme Hikâyeler
Bir Sonbahar Akşamı-Seçme Öyküler
Bilgin Adalı (uyarlayan)
Gençler İçin Gılgamış Destanı
Uyku Saati Masalları 1: Meraklı Karınca Cimcim'in Serüvenleri
Uyku Saati Masalları 2: Meraklı Karınca Cimcim Yollarda
Tahir Alangu
Kediler Padişahı
Keloğlan Masalları
Billur Köşk Masalları
Sabahattin Ali
Kamyon - Seçme Öyküler
Claude Allégre
Herkese Biraz Bilim
Herkese Biraz Daha Bilim
Hans Christian Andersen
Andersen Masalları
Rodoslu Apollonios
Argo Gemicilerinin Destanı
Özdemir Asaf
Dokuza Kadar On
Nurullah Ataç
Gene Yalnızlık - Seçme Denemeler
Ece Ayhan
Şiirimiz Mor Kulhanidir Abiler - Seçme Şiirler
Selçuk Baran
Porse en Bebek
Yiğit Bener
Özgür Rosto
Vüs'at O. Bener
Havva - Seçme Öyküler
İlhan Berk
Bir Yeryüzü Tanığı-Seçme Şiirler
J. M. G. Le Clézio
Ağaçlar Ülkesine Yolculuk
İlke Boran - Kıvılcım Yıldız Şenürkmez
Kültürel Tarih
Işığında Çoksesli Batı Müziği
Jean-François Bouvet
Ispanaktaki Demir ve Diğer Yerleşik Düşünceler
Adnan Binyazar
Dede Korkut
Italo Calvino
Dere Tepe Ters
İkiye Bölünen Vikont
Ağaca Tüneyen Baron
Varolmayan Şövalye
Edip Cansever
Gelmiş Bulundum - Seçme Şiirler
Carlo Collodi
Pinokyo'nun Maceraları-Bir Kuklanın Hikâyesi
Büyümüş de Küçülmüş
Ben Çocukken -Maskeli Şenlik
Pembe Maymun Pepe
Faruk Nafiz Çamlıbel
Akın (Destan 3 perde)
François Dagognet
Büyük Fizozoflar ve Felsefeleri
Fazıl Hüsnü Dağlarca
Bitkiler Okulu
Dağ Uykusu-Seçme Şiirler
Arkaüstü (Uçsuz Bucaksız Yaşama)
Kuş Ayak
Balina ile Mandalina
Yaramaz Sözcükler
Okulumuz 1'deki
Okulumuz 2'deki
Okulumuz 3'deki
Cincik
Cin ile Cincik
Yazıları Seven Ayı
Dolar Biriktiren Çocuk
Başparmak
Gösterme Parmağı
Ortaparmak
Yüzük Parmağı
Serçe Parmak
Güneşi Doğduran
Göz Masalı
İnönüler
Sakarya Kıyıları
30 Ağustos
İzmir Yollarında
Samsun'dan Ankara'ya
Oyun Okulu
Su Yıkamak
Vedat Dalokay
Kolo
Daniel Defoe
Robinson Crusoe
Gülten Dayıoğlu
Yeşil Kiraz
Yeşil Kiraz 2
Nursel Duruel (haz.)
Genç Olmak - 80 Yazardan 80 Öykü (2 cilt)
Umberto Eco
Cecil'nin Yer Cüceleri
Metin Eloğlu
Nedircik Yavrusu - Seçme Şiirler
Ege Erim
Kayıp Şeyler Ülkesinde
Sir James George Frazer
Altın Dal
Yücel Feyzioğlu
Kardeş Masallar
Tevfik Fikret
Şermin
Timothee Fombelle
Tobie Lolness 1. Boşlukta Yaşam
Tobie Lolness 2.Elisha'nın Gözleri
Memet Fuat
Yunus Emre
Karacaoğlan
Tevfik Fikret

Pir Sultan Abdal
Şinasi
Ahmet Haşim
Namık Kemal
Köroğlu
Dadaloğlu

Füruzan
Yaz Geldi - Seçme Öyküler

Jacques Le Goff
Ortaçağ Kahramanları

Kenneth Grahame
Söğütlerdeki Rüzgâr

Nâzım Hikmet
Sevdalı Bulut
Henüz Vakit Varken Gülüm

Ted Hughes
Demir Adam-Demir Kadın

Norton Juster
Hayalet Gişe - Milo'nun Akıl Almaz Serüveni

Seyit Ali Kahraman
Evliyâ Çelebi Seyahatnâmesi'nden Seçmeler

Mehmet Kanar (çev.)
Periler Padişahının Kızı - İran Masalları

Yaşar Kemal
Yolda - Seçme Öyküler

J. Rudyard Kipling
Cengel Kitabı

Henri Lœvenbruck
Dişi Kurt ile Çocuk
Kurtların Savaşı
Dişi Kurdun Gecesi

Behçet Necatigil
Eski Sokak - Seçme Şiirler

Roger Norman
Albion'un Rüyası
Ağaç Zamanı

Sir Thomas Malory
Kral Arthur (Merlin ve Yuvarlak Masa Şövalyeleri

Nezihe Meriç
Zor Yokuşu - Seçme Şiirler

Ferenc Molnar
Pál Sokağı Çocukları

Filiz Özdemir
Kitap Kurtları İçin: Hayvanlar Âlemi - Doğadaki Dostlarımız - 1
Kitap Kurtları İçin: Kuşlar Bize Neler Söyler? - 2
Kitap Kurtları İçin: Tavşan Dağa Kusense, Kaplumbağa Koşarsa - 3
Kitap Kurtları İçin: Pirenin Yorganı, Karıncanın Rüyası - 4
Yeryüzünden Binbir Efsane - Bakır Dağlar, Kör Kuyular, Büyülü Kuşlar
Esrarengiz Arkadaşın Fısıldadıkları

Alexandra Pesteris
Her Güne Bir Soru

Frédéric Bosc
Her Güne Bir Soru Daha

Pascal Picq
Meraklısına Darwin

Sven Ortoli-Nicolas Witkowski
Arşimed'in Hamamı

Nicolas Witkowski
Bilimlerin Duygusal Tarihi

Hubert Reeves
Kuşlar, Harika Kuşlar
Gökyüzü ve Yaşama İlişkin Yazılar
Atomlara ve Galaksilere İlişkin Yazılar

Hubert Reeves-Frédéric Lenoir
Yeryüzünün Acısı

J.K.Rowling
Harry Potter ve Felsefe Taşı
Harry Potter ve Sırlar Odası
Harry Potter ve Azkaban Tutsağı
Harry Potter ve Ateş Kadehi
Harry Potter ve Zümrüdüanka Yoldaşlığı
Harry Potter ve Melez Prens
Harry Potter ve Ölüm Yadigârları
Ozan Beedle'ın Hikâyeleri
Harry Potter Ders Kitapları

Oktay Rifat
Bir Aşka Vuran Güneş - Seçme Şiirler

Miguel de Cervantes Saavedra
Don Kişot

Arslan Sayman
Hezarfen'in İzinde.. Gökyüzünde

Jacques Le Goff - Jean-Louis Schlegel
Çocuklar için Ortaçağ

Ömer Seyfettin
Türkçe Reçete - Seçme Öyküler

Mine Söğüt
Sevgili Doğan Kardeş

Cemal Süreya (haz. Doğan Hızlan)
Üstü Kalsın - Seçme Şiirler

Tufan Turanlı
Ertuğrul Firkateyni'nin Öyküsü

Mark Twain
Bir Cinayet, Bir Sır ve Bir Evlilik

Tomris Uyar
Metal Yorgunluğu - Seçme Öyküler

Turgut Uyar
Göçe Bakma Durağı - Seçme Şiirler

Alper Uygur
Bizim Korsanlar
Akdeniz'i Köpürten Osmanlı Leventler
Yemeğe Kurt Gibi Saldırılır mı?
Çocuklar İçin Görgü

Orhan Veli
La Fontaine'in Masalları
Nasrettin Hoca Hikâyeleri
Sakın Şaşırma - Seçme Şiirler

Tahsin Yücel
Anadolu Masalları

İkimiz birden sevinebiliriz göğe bakalım
Şu kaçamak ışıklardan şu şeker kamışlarından
Bebe dişlerinden güneşlerden yaban otlarından
Durmadan harcadığım şu gözlerimi al kurtar
Şu aranıp duran korkak ellerimi tut
Bu evleri atla bu evleri de bunları da
Göğe bakalım

ISBN 978-975-08-1387-0
6 TL
9 789750 813870